БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 18 (8850)
ЯНВАРИИН 22
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мунгэ

МУНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ХҮДӨӨГЭЙ АГИТАТОР!
Энэ шинии хүндэтэ уялга

КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин Пленум хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ, удаадахи долоон жэл соо хүдөө ажахын продуктнуудые, илангаяа ороохо таряа, мяха бүри ехээр абадаг болохо угаа ехэ түсэб зохёогоо. КПСС-эй обкомой саяхан үнгэрһэн пленум долоон жэлэй туршада, илангаяа 1959 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые хэмжээдгүй ехээр абадаг болохо шийдхэлхы зорилго табиһан байна. Энэмнай орёо, бэрхэтэйшье һаа, бэелүүлжэ шадамаар зорилго. Хүдөө ажахын хүдэлмэрие саашадань бүри ехээр оньһожоруулһанай ашаар лэ ажалай бүтээсые ниитэдэ дээшэлүүлжэ, малай тэжээл, илангаяа кукуруза ехээр ургуулжа абадаг болоһоной ашаар лэ энэ зорилго бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ пленумэй шиидхэбэри соо заагдаа.

Колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэдэй үмэнэ партиин табиһан эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ али бүхы арга боломжо манда мүнөө үсэд бии. Баян техникэтэй болон хэбди, материальна хэрэгсэлнүүд, дүршэлтэй кадрнуудшье бии. Эдэ арга боломжонуудые шадамараар хэрэглэбэл, хүнүүдые шадаха ажалдань хубаарилан, зүбөөр табибал бүхы юумэ амжалтатайгаар бүтэхэ байна.

Хүдөөгэй агитатор, шинии түрүүшын уялга юун болоноб гэхэдэ, колхозник бүхэндэ, хүдэлмэришэн бүхэндэ Коммунистическэ партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые, Центральна Комитедэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые ойлгуулжа үгэхэ хэрэг болоно. Фермэнгээ, колхозойнгоо, аймагайнгаа байдал дээрэһээ абтаһан жэшээ дээрэ үндэһэлэн, үнгэрһэн табан жэл соо хүдөө ажахын талаар партиин табиһан зорилгонуудай ямар зэргээр бэелүүлэгдэһэнэй дүн харуулха, долоон жэлэй түсэбөөр табигдаһан даалгабарита тоонуудай бодото дээрээ болзорһоонь бүри урид бэелүүлэгдэхээр байһыие ажалшан бүхэндэ тайлбарилан ойлгуулха шухала. Тиигэжэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн, бүри энэ 1959 оной түрүүшын һараһаа эхилжэ эрхитэй шангаар ажаллабал, эдэ зорилгонуудай лаб бэелүүлэгдэмээр байһанда хүн бүхэниие этигүүлхын тулада, колхоз, совхоз, фермэ, бригада, отара бүхэнэй ажахыда мүнөө хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжые ши, агитатор, элирхэйлэн тодоруулалса. Ямар арга хэрэглэжэ, мяха, һү, ноохо, ороохо таряа, малай тэжээл бүри энэ жэлһээ эхилжэ ехээр абахын тулада эгээл түрүү ажалша зонуудай үнэтэ һанамжа, дурадхалнуудые дуулажа абаад, тэдэниие колхозойнгоо коммунистнуудтай, правлениин гэшүүдтэй хамта ниитэлэн согсолжо, колхозойнгоо долоон жэлэй түсэб зохёоходо хэрэглэ.

Мүнөө үедэ манай республикын олонхи колхозуудай болон совхозуудай агитаторнууд партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые ажалшадай дунда тайлбарилжа эхилэнхэй. Түнхэнэй аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин агитатор зоотехник Басаев Табһангуудай фермын һаалишадта энэ түүхэтэ тогтоолые ехэ ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгөө. Малаа һайнаар харууһалдаг, дулаан байрада байлгадаг болоһо, түрүүшүүлэй дүршэл хэрэглэн ажалладаг болоһоной ашаар, 1953 онойхитой сасуулхада, 1958 ондо һү гурба дахин ехээр һаадаг болоһон тухай агитатор Басаев хөөрөөд, үнеэдэйнгээ эдеэлүүлгэ, харууһалга саашадань һайжаруулбал, бүри ехэ һү һаажа боломоор байһан тухай хэлэбэ. Агитаторай хөөрэһэнэй удаа һаалишад энэ 1959 ондо һү ехээр һааха арга боломжонууд тухайгаа хөөрэлдэбэ. Һаалишан Жадагарова үнеэн бүриһөө 2500 литр һү, һаалишад Аюша Баторов, Александра Садыева болон бусад 2200 литр һү үнеэн бүриһөө энэ жэлдэ һаахабди гэжэ шиидэбэ.

Мухаршэбэрэй, Баргажанай, Кяхтын аймагуудай олохон колхозуудай агитколлективүүд КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин болон декабриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые колхознигуудай дунда яһала һайнаар тайлбарилна. Тэндэ агитаторнуудай семинарнууд ходо боложо байдаг, агитаторнууд даалгагдаһан фермэ, отарануудаараа ходо ябажа, хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Харуулан ойлгуулха агитаци мүнөө үеын эрилтэтэй тааралдуулан шэнэлэгдэжэ байдаг. Иимээр хүдэлжэ байдаг агитколлективүүд, агитаторнууд республикын аймаг бүхэндэ үсөөн бэшэ бии.

Тиибэшье агитаторай хүдэлмэриие гансал газетэ уншалгаар хизаарладаг, фермэ, отара бүхэнэй арга боломжонуудые элирүүлхэ тушаа эмхидхэлэй хүдэлмэри хэнгүйгөөр, малай үбэлжэлгын, хабарай тарилгада бэлэдхэхэ үедэ гараһан дутагдалые байра дээрэнь дары зайсуулха тушаа хэмжээ абангүй, хооһон хөөрөөгөөр хизаарладаг ушарнууд бии. Иимэ дутагдалнууд агитаторай хүдэлмэридэ байха ёһогүй. Малай үбэлжэлгэ дээрэ, машина, техникын заһабарилга дээрэ, энэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ багаханшье дутагдал обёороо һаа, агитатор тэрэниие зайсуулаагүйдөө һанаагаа амарха зэргэгүй.

Хэдыхэн хоноод байхада алдарта партиимнай XXI съезд нээгдэхэнь. Мартын 1-дэ РСФСР-эй болон Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, нютагай Соведүүдтэ һунгалта болохонь. Нүхэр агитатор, Коммунистическэ партиин ударидалгаар совет арадай туйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтанууд тухай, коммунизм байгуулха долоон жэлэй асари ехэ түсэб тухай, советскэ социалистическэ демократиин булюу һайн шанар, маша ехэ хүсэн тухай, Совет гүрэнэй эб найрамдалда дуратай политика тухай һунгагшадта ойлгосотой тодоор хөөрэжэ үгэ. Дүлэтэ үнэн үгөөрөө олон түмэнэй хүсэл зориг бадаруулан, коммунизм байгуулха хэрэгтэ тэдэнэй барагдашагүй баатар хүсые элсүүлэ!

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедтэ

Женевэдэхи зүблөөн арадуудай этигэл найдабариие харюулха ёһотой

Ороной бүхы заха хизаарай ажалшадай коллективүүдһээ, олониитын элдэб бүлэгүүдһээ, советскэ тус тус эрхэтэдһээ олон бэшэгүүд, тогтоолнууд, хандалганууд Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедтэ ороно. Ядерна туршалга болюулха тухай хойшолуулашагүй шухала асуудалаар хэлсээнэй үшөө баталагдаагүй байһанда һанаагаа зобожо байһан тухайгаа тэдэнэр эдэ бэшэг, тогтоол болон хандалганууд соогоо элишэлэн мэдүүлнэ.

Ядерна зэбсэг туршалгые хэтын хэтэдэ болюулха тухай хэлсээ заатагүй баталха эрилтэ хэһэн олон тосто хандалгануудые советскэ олониитын түлөөлэгшэдэй Женевэ эльгээдэг тухай мэдээсэлнүүд совет ороной республиканууд болон областьнуудһаа комитедтэ ороно.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха, энэ зорилгоор хиналтын органуудые байгуулха ябадал хараалһан тодорхой, эли тодо дурадхалнуудые Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадажа байһан советскэ делегаци оруулһан байна. Эдэ дурадхалнуудыень совет хүнүүд халуунаар дэмжэнэ. Тиихэтэй хамта хэлсээ баталха хэрэгтэ США-гэй, Англиин түлөөлэгшэдэй зүгһөө урдынхидаал адляар һаад түбэг ушаруулагдажал байһые совет хүнүүд тэмдэглэнэ.

Хаа хаанагүй, хэтын хэтэдэ ядерна зэбсэг туршалгые дары болюулха тухай хэлсээ баталаагүй сагтаа Женевэһээ таража ошохогүйень гурбан гүрэнэй түлөөлэгшэдые совет хүнүүд олон тоото бэшэгүүдээрээ уряална.

Атомна туршалга дары болюулха тухай ойрын саг соо хэлсээ баталхыень Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадагшадые уряалһан советскэ олониитын түлөөлэгшэдэй олон бэшэгүүдые, тэрэшэлэн советскэ тус тус эрхэтэдһээ ороһон бэшэгүүдые Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитет Женевэ эльгээгээ.

Бүхы оронуудай һайн һайхан сэдьхэлтэ олон миллион хүнүүдэй һанамжые ойлгожо, эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай этигэл найдабариие харюулхыень уряалан, Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадажа байһан гурбан агуу ехэ гүрэнэй түлөөлэгшэдтэ Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитет советскэ бүхы олониитын зүгһөө дахяад хандана.

КПСС-эй XXI СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Ажалай бэлэгтэйгээр угтана

Кударын аймагай хонишод алдарта партиингаа XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө үнихэнэй бэлдэжэ байнхай.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Николай Агафонов, «Путь Октября» колхозой дүршэл шадабаритай хонишон Николай Афанасьев үнгэрэгшэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 145 хурьга абажа түлжүүлхэ харюусалгатай уялга абаа һэн.

Ямаршье бэрхэшээлэй урда сухарихагүй, һанаһанаа заатагүй дүүргэдэг эдэ хонишод уялгаяа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлбэ. Нүхэр Агафонов хамта 638 хониһоо 961 хурьга абаба. Николай Афанасьев 343 хониһоо 525 хурьга абаһан байна. Энэнь 100 хонин бүриһөө 153 хурьган абтаһан болоно.

— Хонидые жэлэй дүрбэн сагта оролдосотой, зүбөөр харууһалаад, хүшэ шадал һайнтай ябуулхада халтад гэхэдээ муудадаггүй, үбшэлдэггүй. Тиигээд түл түрэһэниинь гарзагүй һайнаар түлжэдэг,— гэжэ хонишон Николай Афанасьев хөөрэдэг.

Үбһэ тэжээлээршье дутамагшаг, ганданги жэлдэ хайшан гэжэ иимэ амжалта туйлагдаа гээшэб? Нэн түрүүндэ хонидоо тобир тарган байлгажа, эгээл хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар искусственна үрэжүүлгэ хээ. Үрэжүүлгэ хэхын урда тээ эдэ хонишод ехэ бэлэдхэл хэдэг байха юм. Иигэжэ түрэхэ хонидые, хусануудые шэмэтэй һайн тэжээлээр хангадаг, харууһыень һайжаруулдаг. Үрэжүүлхэһээ һара хахад, хоёр һара урда тээ хонидоо эдеэлсэтэй һайн газарта бэлшээдэг, тусхай нормын ёһоор концентрат үгэдэг. Дэбдихэрыень сэбдэг хүйтэн байлгахагүй гэжэ оролдодог.

Тиигээд искусственна үрэжүүлгэ хэдэг газар тусхай тогтоогдомол гуримай ёһоор ходо сэбэр байлгагдадаг.

Үдэр бүхэндэ ототой болоһон хонидые илгажа, нэгэл тогтоогдомол сагта үрэжүүлдэг юм.

— Зунай сагта үглөөгүүр эртэ ототой хонидые илгажа үрэжүүлхэдэ һайн байдаг гэжэ,—эдэ хонишод хэлэдэг. Үглөөгүүр үрэжүүлэгдэһэн хонидоо урдань үрэжүүлэгдэһэн хонидһоо үдэ хүрэтэр амяарлажа байлгадаг. Тиигээд энэл сагта ототой үгыень шалгадаг байна. Иигэжэ ототой байһан хонидые олоходоо хоёрдохёо үрэжүүлдэг.

Дүй дүршэл ехэтэй эдэ түрүү хонишод абаһан хурьгадаа кошарнобазова аргаар түлжүүлнэ. Тэдэнь бэе һайнтай, мяхалиг.

Партиингаа түүхэтэ съездын угтамжада социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, нүхэд Агафонов, Афанасьев гэгшэд хони, хурьгадаа нэгэшье гарзагүйгөөр ондо оруулха зорилго табинхай.

С. Таханов.

Кудара-Сомон.

Үгэдөө хүрэдэг һаалишан

Яруунын «Коммунизм» колхозойхид түүхэтэ XXI съездые ажалай дэбжэлтээр угтахын тула социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэнхэй. Долоон жэлэй туршада ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха гэжэ хүн бүхэн шармайн оролдоно.

Үнинэй, шадабари ехэтэй һаалишан Цырегма Данзанова мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ гаранхай.

— Коммунизм байгуулха түсэб тухай XXI съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэнь. Иимэ һаруул байдал хараха, тэрэниие байгуулалсаха золтой байһандаа хэлэшэгүй баяртайб. Бүхы хүсөөрөө ажаллаха дуран хүрэнэ,—гэжэ һаалишан Данзанова омогорхолтойгоор зугаална.

Олондоо хүндэтэй энэ һаалишан үнгэрэгшэ жэл үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха уялгаяа үлүүлэн дүүргээ һэн.

Мүнөө, шэнэ жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, үнеэдээ рационой ёһоор эдеэлүүлжэ, бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһална. Иигэжэ үдэртөө үнеэн бүхэнһөө хахад пүүд хүрэтэр һү һаажа байна.

Д. Чимитов.

100 хонин бүриһөө 145 хурьган абтаа

Манай «Эрдэм» совхозой 3-дахи отделени ондоо отделенинүүдһээ олон хонитой юм. Мүнөө эндэ 10 мянга 600 толгой хони, хурьгад бии. Үнгэрһэн жэлэй турша соо эндэхи хонишод хамта 5060 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлээ. Тиигэжэ 100 эхэ хонин бүриһөө 132 хурьган абтаа.

Отделениин зарим хонишод бүришье һайн амжалта туйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, ахалагша хонишон Шоён Цыбикэвэй бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 145 хурьга абажа, түлжүүлээ. Дугаржап Чимитов, Бадмацырен Цыбенов гэгшэдэй даадаг отаранuудта 100 эхэ хонин бүриин 134—138 хурьган абтанхай.

Э. Базаров, отделениие эрхилэгшэ.

Н. С. Хрущев МГУ-е дүүргэгшэдтэй уулзаа

МГУ-гэй физическэ факультет дүүргэһэн студентнэрэй вечер январиин 20-до Ленинскэ хадануудтахи Московско университедэй Культурын байшангай клуб соо болоо.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев студентнэрэй уряалаар ерэжэ, вечертэнь байлсаба.

Физическэ факультедэй декан профессор В. С. Фурсов, университедэй ректор академик И. Г. Петровский университет дүүргэһэктэйнь дашарамдуулан залуу физигүүдые халуунаар амаршалаа.

Студентнэрэй зүгһөө Вячеслав Письменный, Светлана Попова, хитад студент Чжень-Чунь-цин гэгшэд харюугай үгэ хэлээ.

Нүхэр Н. С. Хрущев бүхы суглаагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, залуу мэргэжэлтэдые амаршалаад, хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень хүсэбэ.

(ТАСС).

ВЦСПС-эй ПРЕЗИДИУМДЭ

Һүүлэй табан жэлдэ хүдөө ажахын хүгжэлтын дүнгүүд, хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолые дүүргэхэ талаар СССР-эй профсоюзуудай зорилгонууд тухай асуудалые ВЦСПС-эй президиум зүбшэн хэлсээд, тогтоол батлан абаа. КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй угаа ехэ политическэ, арадай ажахын удхашанарые бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта үргэнөөр тайлбарилхыень профсоюзна организацинуудые энэ тогтоолоороо ВЦСПС уялгалһан байна.

Совхоз, отделени, фермэ, бригада бүхэнэй хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые зохёолгодо хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдые олоор хабаадуулхыень, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ совхозуудай, РТС-үүд болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые олоор хабаадуулхыень профсоюзна организацинуудые ВЦСПС-эй президиум уряалһан байна. Долоон жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялгануудые абажа байһан түрүү совхозуудай үүсхэлые дэмжэжэ, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысөөндэ хабаадагшадые али болохоор дэмжэхэ, усалталгаһаа һэргылхэ гуримые сахихын түлөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ улам ехэ эрилтэ хэдэг болохо шухала байһанда профсоюзна организацинуудай анхаралые хандуулаа.

Колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа бүри ехээр үзүүлдэг болохо гэжэ промышленна предприятинуудай профсоюзна организацинуудта дурадхагдаһан байна.

Манай ороной хүдөө ажахые саашадань хүсэтэ ехээр дэбжээхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй табиһан бүгэдэ арадай зорилгые дүүргэхын тулада бүри ехэ оролдолго гаргахыень профсоюзна организацинуудые, бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые ВЦСПС-эй президиум уряалаа.

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» Хуулиие бэелүүлхэ талаар профсоюзна организацинуудай хэхэ хүдэлмэри тухай тогтоол Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй президиум мүн лэ баталан абаа.

Арадай гэгээрэлые шэнэдхэн табиха тухай Хуулиин удхашанарые хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта үргэнөөр тайлбарилха гэжэ профсоюзна организацинуудта дурадхагдаа.

Арадай гэгээрэлые шэнэдхэжэ орохо тодорхой түсэбүүдые зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, хүүгэдэй найман жэлэй бүгэдэ ниитын уялгата һуралсал бэелүүлгэдэ шударгыгаар туһалхыень, ниитэ эрдэмдэ һураха найман жэлэй һургуулиие, үйлэдбэриин һуралсал гаралсан, дунда һургуулиие, мүн профессионально-техническэ училищинуудые дүүргэһэн залуушуулые хүдэлмэридэ абаха түсэбүүдые зохёолгодо хабаадалсахыень, предприятинууд болон һургуулинуудай хоорондоо нягта холбоо байгуулгадань туһаламжа үзүүлхыень профсоюзна организацинуудые ВЦСПС-эй президиум уялгалаа.

Һуралсалые үйлэдбэриин ажалтай холбохо, үхибүүдээ бар хүсэнэй ажал хэдэггүйгөөр хүмүүжүүлдэг тиимэ түрэлхидые олониитын зүгһөө буруушааха ябадал эмхидхэхэ; дээдэ һургуулинуудта, һургуулинуудта, хамтын байрануудта, тэрэшэлэн пионернүүдэй лагерьнуудтахи хүдэлмэриие тэндэ байдаг хүнүүдэй өөһэдынь хэдэг болохо ябадал дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ профсоюзна организацинууд үргэнөөр тайлбарилха ёһотой. Хүүгэдтэй һургуулиһаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэри шангадхаха шухала гэжэ дурадхагдаһан байна. Профсоюзна организацинууд, һайн дуранай бүлгэмэй соведүүд хүүгэдэй, горьтойхон боложо ябаһан үхибүүдэй дунда ниитэ-физкультурна хүдэлмэри шангадхаха уялгатай.

(ТАСС).

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЙМАДАХИ СЕССИ

Январиин 20—21-нэй үдэрнүүдтэ Бурядай АССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси боложо дүүрэбэ.

«1959 ондо Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай» Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Л. Я. Егоровагай,** «Бурядай АССР-эй 1959 оной гүрэнэй бюджет тухай» Бурядай АССР-эй Финансын министр депутат **К. М. Мадаевай** элидхэлнүүдые сесси зүбшэн хэлсээ. Тэрэшэлэн Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **П. Е. Ножкин** нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын промышленность, хүдөө ажахы болон соёл культурые хүгжөөлгөөр мэдээжэ амжалтанууд туйлагдабашье, хэрэглэгдээгүй ехэ арга боломжо, дутуу дунданууд бии гэжэ элидхэлшэдшье, үгэ хэлэһэн депутадуудшье тэмдэглээ.

Ерэхэ долоон жэл соо, тэрэ тоодо энэ жэл ажахыгаа хүгжөөлгөөр ямар зорилго табижа, юу хэжэ байһан тухайгаа, урагшаа дабшаха хэрэгтэмнай һаад хэдэг ямар дутуу дунданууд бии байһан тухай депутадууд **А. Н. Гребенникова** (һунгуулиин Баянголой округ. Городок город), **Г. И. Воронин** (һунгуулиин Доодо-Ангарын округ. Хойто-Байгалай аймаг), **Л. Ц. Цыренов** (һунгуулиин Шаралдайн округ. Мухаршэбэрэй аймаг), **Т. Д. Сычев** (һунгуулиин Шергинскэ округ. Байкало-Кударын аймаг) болон бусад хэлэбэ.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие зүбөөр, саг соонь хэрэглэхэ, һургуули, үхибүүдэй ясли, эмнэлгын, соёл культурын гэр байшан гэхэ мэтые барилгада мүнгэ зөөри нэмэжэ һомолхо, һомологдоһон мүнгые гэдэргэнь абажа, ондоо барилга бүтээхэ ябадал болюулха шухала байһан тухай нүхэд **Никифорова, Завгородняя, Власов, Жамбаев, Таряшинов, Сласина, Жарникова** гэгшэд хэлээ.

Мүн депутадууд КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **В. И. Дубровский,** Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **А. Г. Тараненко** гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

1959 ондо Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, Бурядай АССР-эй 1959 оной гүрэнэй бюджет бүрин һайшаагдажа, нэгэн дуугаар баталагдаа. Тэрэшэлэн Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан Указууд баталагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сессиин заседаниин зал соо. Л. Хайдуровай фото.

КПСС-эй БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ VII ПЛЕНУМ

Түүхэтэ долоон жэлэй эхин—1959 ондо хүдөө ажахыгаа эрид хүгжөөе

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ элидхэлhээ

Партиин Бурядай обкомой VII пленум боложо, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй дүнгүүд болон республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар областной партийна организациин зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Хахалов** элидхэл хээ.

—КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум коммунизмын түлөө тэмсэлэй эгээл гайхамшагта үенүүдэй нэгэн боложо түүхэдэ ороxo юм,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Тэрэнэй хүдэлмэри хадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар hүүлэй табан жэлэй турша соо ямар ехэ хүдэлмэриин ябуулагдаhан тухай совет арадай үмэнэ хэгдэhэн политическэ тоосоон болоhон байна. Декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүд—манай орон дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохын түлөө, арад зоной ажабайдалые бүри hайжаруулхын түлөө ябуулагдаха тэмсэлэй дайшалхы түсэб мүн.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, партиин XX съездын тогтоолые бэелүүлхэ зуураа, хүдөө ажахын үйлэдбэрие эрид дэбжээхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлые партимнай толгойлhон байна. Энэ тэмсэлэй үедэ элитэ ехэ илалта туйлагдаа. Һүүлэй табан жэлэй турша соо хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар айхабтар ехэ алхам хэгдээ.

Эдэ амжалтануудые туйлаха замдаа парти, арад зомнай туйлай ехэ хүсэ шадал гаргаха, горьтойхон бэрхэшээлнүүдые дабаха баатай болоhон байгаа. Мүн промышленность болон хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ шэглүүлэгдэhэн партиин хэмжээ-ябуулгануудта ехээр эсэргүүсэhэн, партида харша Маленков, Каганович, Молотов, Булганин, Шепиловэй бүлэглэлэй бузар муухай ажал-ябуулгые элирүүлээд, Централна Комитет тэрэниие үй бута сохиhон байна. КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум партимнай гол хараа шугамай зүб байhые үшөө дахин эли тодоор харуулаа.

Һүүлэй табан жэлэй турша соо республикын хүдөө ажахын хүгжэлтын дүнгүүд тухай тогтохо зуураа, элидхэлшэ иигэжэ хэлээ. Бурядай АССР-эй колхозууд болон совхозууд эдэ жэлнүүдтэ 280 мянга гаран гектар шэнэ газар ашаглаhан, хонидой тоо толгойе 60 процентээр олошоруулhан, ноохо хайшалалгые 2,3 дахин, hү абалгые 2,4 дахин ехэдхэhэн байна. Колхозуудай мүнгэн олзо доход 1953 ондо 130 миллион түхэриг байгаа hаа, ниитын ажахын хүгжэhэнэй, хүдөө ажахын продуктнуудай ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоhоной ашаар 1958 ондо 380 миллион түхэриг болоhон байна.

Гэхэтэй хамта республика доторнай мяха үйлэдбэрилгөөр горьтой алхам хэгдээгүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ. Табан жэлэй турша соо мяха абалга оройдоо 6 процентээр ехэ болоо. Тэрэшэлэн хониин ажал хүгжөөхэ талаар бии байhан арга боломжо гүйсэдөөр ашаглагданагүй. Мүнөө республикамнай эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ оройдоо 54 хонитой, 120 килограмм ноохо абадаг байна. Зүгөөр зуун гектар бүридэ 70—75 хонитой болохо, 150—200 килограмм ноохо абаха арга боломжотой байгаабди.

Һү үйлэдбэрилгөөр манай республика түрүү область болон республикануудhаа ехээр гээгдэжэ ябана. Һаамхай үнеэн бүриhөө, мүн эдлүүриин газарай 100 гектар бүриhөө hүн багаар абтана. Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ үсөөхэн үнеэтэй байнабди, тиихэдэ адуу мал шэмэтэ, концентрированнэ, адагай захынь бүдүүн тэжээлээр дуталдана.

Мяха үйлэдбэрилгөөр юундэ иимэ ехэ гээгдэлдэ орообди гэхэдэ, мяха ехээр абадаг болохын тула мал олоор бэлшээн таргалуулха, томо болгохо, гахай болон шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөхэ арга боломжонууд хэрэглэгдэнэгүй. Хэжэнгын, Курумканай, Сэлэнгын, Зэдын, Хориин, Ахын аймагууд эбэртэ бодо малай тоо толгойе үсөөрүүлhэн байна. Хониин ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгые эбэртэ бодо малай тоо толгойе хорооhоной гү, али тогтонижоруулhанай ашаар шиидхэхэ гэжэ зарим аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд буруу замда ороhон байна.

Мяха эрид ехээр үйлэдбэрилдэг болохо талаар областной партийна организациин зорилгонууд тухай элидхэлшэ саашань хэлэнэ. Рязаниинхидай уряалда харюу болгон, республикымнай олохон аймагууд, колхоз, совхозууд мүнөө жэлдэ мяха хоёр дахин, тэрээнhээшье ехээр абадаг, худалдадаг болохо гэжэ шиидээ. Жэшээнь, Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1958 ондо 1023 центнер мяха абаад, 1959 ондо 2199 центнер мяха абаха гэхэ гү, али 115 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалаа. Мүнөө жэлдэ Кударын аймагай «40 лет Октября» колхоз 2200 центнер мяха үйлэдбэрилхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэнь нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ болоно. Бичурын совхоз мүнөө жэлдэ мяха абалгаяа мүн лэ хоёр дахин ехэдхэхэ байна. Кабанскын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха үйлэдбэрилгые мүнөө жэлдэ хоёр дахин ехэ болгохо гэжэ шиидэнхэй. Энэ жэлдэ Кударын аймагай «Путь к коммунизму», Мухаршэбэрэй «Победа», Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд хоёр дахин ехэ мяха абадаг болохо байна. Бурядай АССР-эй бүхы колхозууд болон совхозууд долоон жэл соо бэшэ, харин гурбан жэлэй турша соо мяха абалгаяа гурба дахин ехэдхэхэ арга боломжотой гэжэ республикын түрүү колхоз, совхозуудай дүй дүршэл харуулна. Долоон жэлэй турша соо мяха абалгые 4—5 дахин ехэ болгохо бүхы арга боломжо бии. Республика доторнай үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы мяханай хахадынь үхэрэй мяхан болоно. Үхэрэй мяха ехээр абадаг болохын тула нэн түрүүн залуу мал бэлшээн таргалуулгада, колхознигууд, хүдэлмэришэд, алба хаагшадhаа худалдажа абаад, тэдэниие томо болголгодо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Залуу малые hайнаар харууhалhанай, эдеэлүүлhэнэй ашаар үбэлэй үедэ эдэ малай толгой бүхэнэй шэгнүүриинь 60—70 килограммhаа бага бэшээр нэмээгдэхэ, бэлшээриин үедэ 90—100 килограммаар нэмээгдэхэ ёhотой. Тиимэ болохолоороо, 18—20 hаратай мал бүхэн 300—330 килограмм шэгнүүртэй болохо зэргэтэй. Эбэртэ бодо малай түл харууhалхадаа үбэлэй үедэ тэдэниие тураангүйгөөр шэгнүүрыень нэмээхэ гээшэ тон шухала. Гэбэшье шалгалтын элирүүлhэнэй ёhоор, колхоз, совхозуудтахи залуу мал мүнөө туража эхилээ. Эбэртэ бодо малай бүхы түлые hайн байрада байлгаха, hайнаар харууhалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Февраль—май hарануудта эдэ малай толгой бүхэнэйнь сүүдхэдээ 300 граммhаа бага бэшээр нэмэжэ байхын түлөө мал адуулагшадай дунда бодото тэмсэл эмхидхэхэ шухала. Имагтал залуу малые hайнаар түлжүүлhэнэй ашаар үхэрэй мяха үйлэдбэрилгые 25—30 процентээр ехэдхэжэ шадаха байнабди. Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша Доржиев Пурбо 160 хашарагуудые харууhалха зуураа, 110 хоногой турша соо толгой бүхэниинь сүүдхэдээ 902 граммаар таргалуулаа гэхэ гү, али шэгнүүриинь 99 килограммаар нэмээhэн байна.

Зунай үедэ адуу малые таргалуулхын түлөө хамсыгаа шуугаад ороxo саг ерээ. Таргалуулагдажа байhан малда hайн бэлшээри таhалагдаха ёhотой.

Бага шэгнүүртэй гү, али туранхай байhан дээрэhээ гүрэндэ худалдагдаагүй аад, мяханда тушаагдаха бүхы эбэртэ бодо малые намартаа таргалуулжа, декабрь гү, али январь hара соо гүрэндэ худалдаха хэрэгтэй. Үхэрэй мяха ехээр абадаг болохын тула колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадhаа эбэртэ бодо малай залуу түл худалдажа абаад, тэдээнээ колхозууд болон совхозуудта түлжүүлхэ гээшэ тон шухала болоод байна. Мүнөө жэлдэ эбэртэ бодо малай 30—40 мянган толгой залуу мал худалдажа абаха гэхэ гү, али колхоз, совхоз бүхэн дунда зэргээр 150—200 толгой мал худалдажа абаха ёhотой.

Республикын колхоз, совхозуудта мяха ехээр абадаг болохын тула гахай үсхэбэрилгэдэ шухала анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Энэ асуудалда горьтой анхарал хандуулhан колхозуудта гахайн мяхан хараа байса ехээр абтадаг болоо. Жэшээнь, Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд 1953 ондо 167 тонно гахайн мяха абаhан байгаа hаа, 1958 ондо 264 тонно гэхэ гү, али 58,1 процентээр ехэ мяха абаhан байна.

Нэгэ жэлэй турша соо гахайн мяха 2—3 дахин ехээр абадаг болохо арга боломжо ороохо таряа таридаг бүхы ажахынуудта бии. Энээн тухай Бичурын совхозойхидой уялга гэршэлжэ үгэнэ. Тус совхоз 1958 ондо 300 центнер гахайн мяха абаhан байгаа hаа, 1959 ондо 1400 центнер абаха гэжэ шиидэнхэй. Эдэ уялгануудаа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ. Январь — февраль hарануудта гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 500 граммаар нэмээгээд, 70—80 килограмм амидын шэгнүүртэйгээр март hара соо гүрэндэ тушааха гэhэн зорилго тус совхозойхид табинхай. Тус совхозой дүй дүршэлые энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ хониной мяхан горьтой hуури эзэлхэ ёhотой. Бүхы хонидой hүрэг соо эхэ хонидой тоо толгойе 2—3 жэлэй турша соо 55—60 процент болгожо, хүгшэрhэн эхэ хонидые үүсэлхэ, гаргашалха ябадалые эрид шууд бага болгохо шухала. Колхоз, совхозуудай хонидой hүрэг соо эрэнүүдэй олон байhанайнь тула 1959 ондо бултыеншье бэшэ hаа, жэл үлүүтэй болоhон эрэнүүдэй адагай захынь 60—70 процентые мяханда тушаабал дээрэ гэжэ hанагдана. Хонидой тоо толгойе 20—25 процентээр олошоруулхын тула колхоз болон совхозуудта зуун эхэ хониноо 120—130 хурьга абахын түлөө гэмсэл эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ шубуу үсхэбэрилгэ шухала hуури эзэлхэ зэргэтэй. Нёдондо жэлдэ республикамнай үндэгэ үгэдэг галуу, нугаhадай тоо толгойе тухайлхада 30 мянга болотор олошоруулаа. Энэ хадаа үндэгэ үгэдэг нугаhан бүриhөө 20 дальбараануудые тэнжээжэ шахаад, мүнөө жэлдэ 1200 тонно нугаhанай мяха абаха зорилго табижа, тэрэниие шиидхэхэ арга олгоно. Тэрээнтэй хамта 1959 ондо ороohото ургамалнуудай гектар бүридэ нэгэ тахяа тэжээхэ, тиигэжэ тэдэнэй тоо толгойе 372 мянга болгоод, 300 шахуу тонно мяха абаха зорилго шиидхэхэ ёhотойбди.

Мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ туулай үсхэбэрилгэ шухала зүйл болохо зэргэтэй.

Һү ехээр абадаг болохо тушаа табигдажа байhан зорилгонууд тухай саашань элидхэлшэ хэлэнэ. Нёдондонойхидо орходоо 1959 ондо hү үйлэдбэрилгые 40 процентhээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Энэ зорилгые дүүргэхын тула үнеэдые зүбөөр харууhалха, hайнаар эдеэлүүлхэ шухала гээшэ.

Һаалиин гүүртэ бүхэндэ нобшоронгүйгөөр үнеэдые бүлеэн уhаар хангаха, тэжээлынь hайнаар бэлдэхэ, hаалишан бүхэндэ жэлэй, hарын, арбан хоног бүхэнэй даалгабари зохёон табиха, тэдэниие социалистическэ мүрысөөндэ хабаадуулха шухала.

Долоон жэлэй гурша соо ноохо хайшалгые гурба дахин ехэдхэхэ зорилго табигдана. Хонидой тоо толгойе олошоруулхатай хамта, ноохо ехээр абадаг болохын тула хонидой үүлтэрые шэнэдхэн hайжаруулжа, тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлжэ, харууhалжа, энэ зорилгые шиидхэхэ ёhотойбди.

Мал ажалай продуктнуудые саашадаа ехээр абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохо талаар табигдаhан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг ниитын адуу малай тоо толгойн олошорhонhоо, тэдэнэй үүлтэрые hайжаруулhанhаа болохо юм гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ.

1959 ондо абаhан уялгануудайнгаа ёhоор, республикын колхозууд болон совхозууд эбэртэ бодо малай тоо толгойе 7 процентээр, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо толгойе 15 процентээр, хонидой тоо толгойе 16 процентээр, шубуудые 1,5 дахин олошоруулха гэжэ хараална.

Энэ уялга хадаа зуун эхэ малhаа 120 хурьга, 90—95 тугал абаад байгаа hаамнай дүүргэгдэхэ юм. Гэхэтэй хамта, зарим аймагай организацинууд ашаг шэмэтэ малай тоо толгойе даншье hаа багаар олошоруулха гэжэ түсэблэнэ. Жэшээнь, Прибайкальска аймагайхид 1959 ондо эбэртэ бодо малые 163 толгойгоор, хонидые 98 толгойгоор олошоруулха гэжэ түсэблэhэн байна. Иимэ түсэблэлгэ табигдажа байhан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ ябадал хангажа шадахагүй.

Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн, Ториин аймагай колхозууд эбэртэ бодо малай тоо толгойе яахадаашьеб даа хороохо гэжэ тоолоhон байна.

Ниитын адууhа малые гарза хоролтодо оруулангүйгөөр, эхэ малые hубайруулангүйгөөр тэжээжэ шадаа hаамнай, тоо толгойнь олошоруулагдаха гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Үнеэд, эхэ хонидые ороондо хамаагүй оруулха ябадалые огто хорижо, мүнөө жэлдэ бүхы эхэ хонидые, мүн бүхы үнеэдэй хахадhаа бага бэшые искусственна аргаар үрэжүүлхэ, тиихэдэ 1960 онhоо эхилжэ бүхы үнеэд болон ороондо ороxo хашарагуудые бултыень искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо ёhотойбди.

Ойрын 2—3 жэлнүүдтэ бүхы ажахынуудта хонидые жэлдээ хоёр дахин түрүүлдэг болохо ёhотойбди. Энээнэй ашаар хонидой тоо толгойе олошоруулжа, үбэлдөө түрэhэн хурьгадые тэрэ жэлдэнь гүрэндэ тушаажа, хониной мяха ехээр үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэй.

Хэдэ хэдэн колхоз, совхозуудай хонидой hүрэг соо эрэнүүдэй тоо толгой нилээд олон. Энээнhээ боложо hүрэг соохи эхэ хонидой тоо толгой 30—35 процент боложо, иимэ байдал хонидые олошоруулха хэрэгтэ hаад ушаруулна. Мүнөө жэлдэ эрэнүүдэй ехэнхи хубииень гүрэндэ тушаажа, тэрэ доро эхэ хонидые гүрэндэ тушааха, иишэ тиишэнь гаргашалха ябадалые огтолон хорихо хэрэгтэй. Мүнөө жэлэй эсэстэ колхоз, совхоз бүхэн хониин hүрэг соогоо 55—60 процентhээ үсөөн бэшэ эхэ хонидые байлгаха ёhотой. Имагтал энээнэй ашаар хонидой тоо толгойе саашадань олошоруулжа шадаха байнабди.

Эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ hү ехээр абадаг болохын тулада үнеэдэй тоо толгойе эрид олошоруулха хэрэгтэй. Долоон жэлэй эсэстэ республикын колхоз, совхозууд зуун гектар бүридэ 6—8-hаа үсөөн бэшэ үнеэдые тэжээхэ ёhотой.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, адуу малдаа дутамаггүй хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудалнууд тухай элидхэлшэ саашань хэлэhэн байна. Республикымнай олохон колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын ургамалнуудай, үбhэ, ногооной ургасые дээшэлүүлхын түлөө, тариалан сабшалангаа бүри зүбөөр ашаглахын түлөө тэмсэл мүнөөшье хүрэтэр хүсэдөөр ябуулагдаагүй юм. Жэшээнь, кукурузые абаад үзэе. Тэрэнэй тарилгын талмай колхозууд болон совхозуудта 45 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдэhэн байгаа. Гэбэшье hүүлэй 2—3 жэлнүүдтэ бүхы талмай дээрэhээ абтаhан ургасань дунда зэргээр гектар бүриhөө оройдоо 20—30 центнер болоhон байна. Кукуруза ургуулдаг түрүүшүүлэй, жэшээнь, Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ф. Ринчиновэй, Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой И. Дампиловай болон бусадай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, манай республика дотор гектар бүриhөө кукурузын 250—300 центнер ногоон эшэ набшын ургуулагдаха байhые гэршэлнэ. Гэбэшье олонхи колхоз, совхозуудта кукурузада ёhотой анхарал хандуулагданагүй. Иимэ байдал Хориин, Сэлэнгын, Иволгын, Заиграйн, Зэдын болон бусад зарим аймагуудта үзэгдэhэн байгаа.

Кукурузада иигэжэ хандаха ябадалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Энэ ургамалай үндэр ургаса абахын түлөө ажахынууд болон аймагай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдhээ шангаар асууха саг ерээ.

Элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг гол түлэб тэжээлэй ургамалнуудые зүбөөр шэлэн тариhанhаа дулдыдаха байна. Тиихэдэ манай колхозууд болон совхозуудта үсөөхэн түрэлэй ургамал—зелёнко, кукуруза, наран сэсэг таригдадаг байха юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээлэй корнеплодой тарилгын талмай хороогдоhон байна. Иимэ байдалые таарамжатай гэхын аргагүй. Тэжээлэй корнеплодуудые тоохогүй ябадалтай эрид тэмсэжэ, эдэ ургамалые үргэн ехэ талмай дээрэ зоримгойгоор таридаг болохо хэрэгтэй. Үйлэдбэриин үргэн ехэ туршалга хэхэ зорилгоор тэжээлдэ хэрэглэхын тула сахарай свёклые таридаг болохо шухала.

Республикын колхоз, совхозуудта олон жэлэй ногоонуудай тарилгын талмай ехээр хороогдоhон байна. 1953 ондо 5,8 мянган гектар дээрэ олон жэлэй ногоонууд таригдаhан байгаа hаа, 1958 ондо тэдэнэй талмай 3,5 мянган гектар болгогдоhон байна. Тиихэ зуура олохон аймагуудай колхоз, совхозуудта олон жэлэй ногоонууд hайнаар ургадаг, гектар бүриhөө 30 центнер үбhэн абтадаг байха юм. Олон жэлэй ногоон яахадаа багаар тариганаб гэхэдэ, эдэ ургамалнуудай үрэhэнэй өөhэдын ажахыгүй байнабди. Энэ нэгэ шалтагааниинь болоно. Тиимэhээ үрэhэнэй өөhэдын ажахы байгуулха гээшэ үбhэ тэжээл ехээр абадаг болохо шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Тэжээлэй корнеплод, олон жэлэй ногоо, тэрэшэлэн тэжээлэй капуста, донник, тэжээлэй люпин, горох, викэ болон нэгэ жэлэй бусад ургамалнуудые үргэнөөр таридаг болохо, эдэ ургамалнуудай үрэhэнэй ажахы эмхидхэхэ тухай элидхэлшэ хэлэнэ.

Ороохо таряанай ажахы хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин бусад бүхы hалбаринуудые хүгжөөхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэлынь мүн гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ. Гэбэшье тэрэнэй байдал республикымнай олонхи колхозуудта даншье hаа муу байhаар. Ороохото ургамалнуудай ургаса багаар абтана.

Ороохото ургамалнуудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ уялгатайбди. Үрэhэ хүрэнгэеэ гүйсэд хааха, мал ажалай эрилтые концентрадаар хангаха, колхознигуудые ороохо талхаар бардамаар хангаха, хүряагдаhан ороохо таряанайнгаа зарим хубиие гүрэндэ худалдажа шадаха жэшээтэйгээр ороохо таряа абадаг болохо ёhотойбди.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь хадаа хартаабхын, овощиин, сахарай свёклын ургасые дээшэлүүлхэ ябадал мүн болоно.

Хабарай тарилгада hайнаар бэлэдхэлгэ, техникые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар заhабарилга, hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэ хаалга, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэлгэ, тариалан болон сабшалангые хабар зунай үедэ, уhалалга болон бусад хэмжээ-ябуулганууд мүнөө жэлдэ үндэр ургаса абалгын шухалын шухала эрхэ нүхэсэл мүн болоно гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ. Теэд энэ хүдэлмэри мүнөө үедэ ехэ удаанаар ябуулагдана. Энэ хадаа мүнөө жэлдэ абтаhан уялгануудай дүүргэлтэдэ горьтой hаад ушаруулжа магад.

Адууhа малда элбэг тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ кукурузын шиидхэхы үүргэтэй байhыень хараадаа абажа, кукурузые ургуулха ябадалые тоодоггүй, тэрэниие тариха агротехникые хазагайруулдаг, тэжээлэй бусад пропашной ургамалнуудай тарилгые хэрэгсээдэггүй ябадалтай хаа хаанагүй эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэлдэ кукурузын тарилгые имагтал уhалагдадаг газар, пар дээрэ хэжэ, гектар бүридэ 30—40 тонно наг шэбхэ гү, али 10—15 тонно органо-минеральна холисо арга заатагүй оруулха хэрэгтэй. Кукурузын бүхы тарилгын, ургасын түлөө колхозой түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнууд сэхэ харюусаха ёhотой. Кукурузын болон пропашной бусад ургамалые квадратно-гнездовой аргаhаа ондоогоор тариха ябадалые шууд хорихо хэрэгтэй. Ороноймнай түрүү механизаторнуудай дүй дүршэлэй ёhоор, колхоз, совхоз бүхэндэ эрхим трактористнар болон комбайнернуудhаа бүридэhэн кукуруза ургуулдаг механизированнэ звенонуудые байгуулха шухала.

Колхозуудай ниитын ажахые саашадань бэхижүүлхэ тухай элидхэлшэ hүүлээрнь хэлэhэн байна. Колхозуудай хубаагдадаггүй жасые саг үргэлжэ ехэ болгохо, тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ, колхозуудтахи машина, тракторнуудые зүбөөр ашаглаха, мал ажалдахи ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньhожоруулха, ажахыгаа шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ шадаха хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдээр колхозуудые саашадань бэхижүүлхэ ябадалай шухала болоод байhан тухай тэрэ хэлэнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохын түлөө тэмсэхэтээ хамта колхозуудай үйлэдбэрилдэг продукциин өөрынь үные химдаруулхын түлөө тэмсэхэ ёhотойбди. Энэ зорилгые шиидхэхэдээ колхозуудтахи үйлэдбэриин эмхидхэлдэ ажахын тоосооной арга методуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Хахалов дутуу дунданууд болон партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри шангадхаха тушаа областной партийна организациин зорилгонууд тухай хэлэбэ.

Партиин олохон айкомуудай, колхозууд, совхозуудай партийна эхин организацинуудай хүтэлбэриин арга метод, тэдэнэй ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй табиhан зорилго, эрилтэнүүдтэ үшөөл харюусанагүй.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэдөө партиин Заиграйн, Тарбагатайн, Зэдын болон бусад зарим айкомууд горьтойхон дутагдалнуудые гаргана. Тэдэнэр партийна эхин организацинуудта hулаар түшэглэдэг, олониитэ зонтой холбоо барисаагаа бэхижүүлдэггүй, ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлдэггүй байха юм.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар бии байhан дутуу дундануудые эрид шууд усадхажа, колхозууд болон совхозуудтахи бодото байдалай түлөө партийна эхин организацинуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахы үйлэдбэриие дэбжээхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй творческо эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ шухала.

Мүнөө үедэ кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэри онсо удха шанартай болоо. Энэ хүдэлмэри ябуулхадаа, тэдэниие партийна ушар ёhо мэдэдэг байхаар, шэнэ, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэжэ шададаг байхаар, дутуу дундануудтай эбсэдэггүй байхаар хүмүүжүүлгэдэ шухала анхарал хандуулха хэрэгтэй. Тиибэшье долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэбди гэжэ байгаад гоё гоё үгэнүүдые хэлэдэг хүнүүд манайда үшөөл бии. Ажал хүдэлмэридэ бодото хубитаяа оруулха болоод байхадаа тэдэнэр хооhон найдуулгануудые үгөөд лэ hуудаг байха юм. Иимэ хүнүүд долоон жэлэй эсэстэ хүдөө ажахын продуктнуудые гурба дахин, тэрээнhээшье ехээр үйлэдбэрилдэг болохобди гэжэ ехэ дуратайгаар найдуулаад, 1959 ондо юушье үгэхэ дурагүй байдаг, hанаа амар ханаар hуухын тула түсэбөө бага болгохые оролдодог байна.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гээгдэнги hанал бодолдо эзэлэгдээд, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй табиhан зорилгонуудай гол удхыень ойлгонгүйгөөр, даншье hаа бага уялгануудые абадаг, хүсэ ехээр гаргангүйгөөр хуушан хэбээрээ хүдэлхэ гэжэ hэдэдэг байна. Тиихэдэнь партиин айкомууд заримушарта иимэ ябадалтай эбсэдэг, аймагуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд иимэ гээгдэнги hанал бодолые хаа яа зүбшөөдэг байха юм.

Партиин Централна Комитедэй эрилтын ёhоор, кадрнуудай онол шадабариие, политическэ эрдэм мэдэрэлые тэдэнэй хэhэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр тодорхойлхо ёhотойбди. Тиихын тула кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ, партийна болон гүрэнэй журамые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэдэг байхаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ республикымнай ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээлые бүри ехээр дээшэлүүлээ. Эдэ түүхэтэ документнүүдые зүбшэн хэлсэхэ талаар партийна, профсоюзна, комсомолой [illegible] мянга шахуу суглаан, ажалшадай митингнүүд үнгэргэгдөө. Тэндэ 300 мянган хүн хабаадалсаhан байна. Промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудай хүдэлмэриие hайжаруулха, арадай гэгээрэлые шэнэдхэн хубилгаха талаар 20 мянга үлүүтэй хүдэлмэришэд, колхознигууд болон алба хаагшад өөhэдынгөө дурадхалнуудые оруулаа. Ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээлэй дээшэлhэнэй ашаар республика доторнай коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысөөн бүри үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Зорилго юуб гэхэдэ, ажалшадай энэ политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээлые шадамараар толгойлхо, олониитын дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин бүхы аргануудые хэрэглэхэ ябадал мүн болоно.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол удхань ямар байхаб гэхэдэ, 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд болон КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй материалнуудые ажалшадта үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулха ябадал мүн болоно.

Агитационно, пропагандистскэ хүдэлмэридэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, хүдөөгэй комсомолой организацинуудай, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал-ябуулгые бүри эдэбхитэй болгохо, коммунистическэ ажалай бригада болон коллективүүдэй нэрэ зэргын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулhанай, социалистическэ мүрысөө бүри эршэтэйгээр дэлгэрүүлhэнэй, хүдөө ажахыгаа hайнаар хүтэлбэрилдэг болоhоной ашаар республикымнай партийна организацинууд долоон жэлэй даалгабариие болзорhоонь урид, 3—4 жэлэй турша соо амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй ажалшадые элсүүлхэ байhаниинь дамжаггүй.

КПСС-эй БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ VII ПЛЕНУМ

Партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь А. У. Хахаловай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

КПСС-эй Кабанскын айкомой секретарь нүхэр Мирошниченкын үгэһөө

Манай аймагай ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй декабрин Пленумэй тогтоолые ехээр йшаажа, манай арадай ажахые гжөөхэ асари ехэ түсэб гэжэ тэнние тоолоно.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин ленум габан жэлэй туршада хүө ажахые хүгжөөхэ талаар парин, арадай туйлаһан амжалтые дорхойлон харуулба.

Кабанскын аймагай колхозууд 53 онһоо 1958 он болотор мяха алгаяа 2,8 дахин ехэ болгоһон ... Кировэй, XX партсъездын рэмжэтэ болон «Коммунизм» лхозууд 3—3,4 дахин ехэ мяха адаг болоо. Мүн аймагай колхоуд 3 дахин ехэ һү һаадаг болон байха юм. 1953 ондо үнеэн бүһөө 582 литр һү һаадаг байһа, үнгэрэгшэ жэлдэ 1577 литр аһан байнабди.

Колхозуудай мүнгэн олзо доход бан жэлэй туршада 4 миллион хэриғһөө 13 миллион хүрэтэрөө эшэлээ.

Тиигэбэшье аймагай колхозууд гэрһэн жэлдэ гүрэндэ мяха худахa түсэбөө дүүргэбэгүй. 1958 до 1957 онойхиһоо оройдоо 12,6 оцент ехэ мяхан гүрэндэ худалгдаа. Илангаяа гахайн, шубуунай мяхан тон багаар абтадаг байһаар. Ниитын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үбһэ болон бусад элдэб янзын тэжээлэй дутамаг байһаниинь ехэ һаалта хэнэ. Иимэһээ аймагай колхозууд 1959 ондо тэжээлэй ургамалнуудые 1,7 дахин ехээр тариха гэжэ түсэблөө.

Манай колхознигууд арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ 7 жэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, нютагайнгаа арга боломжонуудые элирүүлжэ, 1959 ондо бүхыдөө 15 мянган центнер мяха, тэрэнэй 4 мянганиинь гахайн мяха, 3 мянган центнер шубуунай мяха абажа, хоёр дахин ехэ мяха абадаг болохо дурадхал оруулаа. Һү һааха талаар хэлэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ 1577 литр һаагдаа һаа, энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литр һааха байнабди.

Манай республикын Хүдөө ажахын министерство дары түргэн шиидхэгдэхэ асуудалнуудые удааруулдаг, нобшоруулдаг байна. Кабанскын шубуунай совхозые байгуулха тухай асуудалые 8 һарын туршада арай гэжэ шиидхэһэн байна.

Теэд энэ совхоздохи эмхидхэлэй олон асуудалнууд мүнөөшье хүрэтэр шиидхэгдэнэгүй.

Кяхтын хониной совхозой директор нүхэр Ильковой үгэһөө

Партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэрииe зүбшэн хэлсэхэ зуураа, манай совхозой хүдэлмэрилэгшэд шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаа.

Совхозоймнай ажахыда арга боломжонуудай угаа ехэ байһые һүүлэй хоёр жэлэй үрэ дүнгүүд элитээр харуулжа үгөө. Совхоз тогтоһоор арайхан хоёр жэл болохоёо байна. Энэ хугасаа соо малаймнай тоо толгой 1,5 дахин олошороо. Хонидой тоо бүришье ехээр олон болоһон байха юм. Нооһо абалга энэ үедэ 175 центнер байһанаа 373 центнер болоо. Тэрэнэй 86 процентнь нарин, нарибтар нооһон болонхой. 1956 ондо үнеэн бүриһөө 1003 килограмм һү һаажа байһанаа, үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнээ 2164 килограммда хүргөөбди. Хонин бүриһөө 2 килограмм нооһо абажа байһанаа 3,05 килограмм хайшалдаг болоо.

Ниитын адуу малые түргэнөөр олошоруулжа, мяха, һү, нооһо ехээр абаха зорилгонуудай табигдаад байхада бүхы дутуу дундануудаа усадхажа, долоон жэлэй туршада адуу малаа 1,5—2 дахин олошоруулха зорилго табигдана. Хонидой тоо толгой 1965 ондо 40 мянгада хүргэгдэхэ юм. Үнеэн бүриһөө долоон жэлэй эсэстэ 3 мянган килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалха түсэб табигдаа. Тиин нооһо абалгые бүхыдөө гурбаһаа үлүү дахин дээшэлүүлхэ, шэрүүн болон шэрүүбтэр нооһо абахаяа болихо гэжэ шиидээбди.

Мүнөө үедэ мяха абалга эгээн шухала хэрэг болоод байна. Тиимэһээ долоон жэлэй туршада дүрбэһөө үлүү дахин ехэ мяха абаха зорилготойбди. Илангаяа байгша ондо мяха абалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлжэ, жэл соо гүрэндөө 4900 центнер эрхим шанартай мяха тушааха уялга абаабди. Энэ зорилгоёо дүүргэхын тула адуу малаа элдэб зүйлэй тэжээлээр гүйсэд хангаха, фермэ дээрэ ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, малай үхэл гарзатай, һубайралгатай эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэнэбди. Тиимэһээ мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, шэнэ түлые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэжэ малшаднай оролдоно.

Совхозой механизаторнууд шэнэ жэл гаратар трактор, машинануудаа бүхыдэнь заһабарилха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэгэйгөөр дүүргээ. Ерэхэ жэлдэ хэрэглэгдэхэ үрэһэ хүрэнгэ бүхыдөө сэбэрлэгдээ. Энэ үедэ механизаторнууднай поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөнэ.

Хараалһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэмнай республикын Хүдөө ажахын министерствын, Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй. Эгээн түрүүн адуу малаа олошоруулхадаа типовой һайн байрануудые олоор бодхоохо, малшадта гэр байра шэнээр бариха хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Тиигэбэшье эдэ жэлнүүдтэ республикын Хүдөө ажахын министерство барилгын хэрэгтэ тон бага мүнгэн зөөри һомолоо. Имагтал энэ шалтагаанһаа боложо нёдондо хэдэн типовой байранууд хүсэд бүтээгдээгүй үлэшоо һэн. Хэрбээ саашадаа Хүдөө ажахын министерство иимээр хүдэлжэ байгаа һаа, манай хүдэлмэридэ ехэхэн һаад ушаруулха байна.

Совхозой хүдэлмэришэдэй культурна ажаһуудалай эрилтэнүүдые муугаар хангадаг гэжэ маниие зэмэлдэг. Теэд культурна ажаһуудалай гэр байрануудые бариха гэхэдэ, отделенинүүдээ электрын гэрэлтэй болгохо гэхэдэ мүнгэн һомологдодоггүй.

Мухаршэбэрэй аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Карамановай үгэһөө

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1953 оной сентябриин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн табан жэлэй туршада аймаг дотор һү һаалга 2,3 дахин, мяха үйлэдбэрилгэ 31 процентээр, тэрэ тоодо гахайн мяхан 1,8 дахин ехэ болоо. Мүн 1953 ондо хонин бүриһөө 2 килограмм тухай нооһон хайшалагдаа һаа, 1958 ондо 3,1 килограмм абтаа. Мүн аймагай колхозууд болон совхоздо ниитын малай тоо толгой нилээд олошороо.

Мүнөө аймагай олонхи колхозууд экономическа талаараа түргэн хүгжэхэ арга боломжотой болоо гээшэ. Жэшээнь, жэлэй туршада миллион түхэриғһөө доошо олзо доход абадаг нэгэшье колхоз аймаг соо байхагүй. Ниитын малые улам саашадань хүгжөөхэ талаар «Искра», «Коммунизм» колхозууд һайн амжалта туйлажа, табан жэлэй туршада хоёр дахин ехэ мяха үйлэдбэрилдэг болоо. Тиихэдэ «Победа», «Үнэн» колхозууд 3 дахин ехэ нооһо абадаг болонхой.

Үнгэрһэн 1958 ондо Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 100 толгой эхэ хонид бүриһөө 139, «Үнэн» колхоз —116 хурьга абаад, бултыень түлжүүлһэн юм. «Эрдэм» совхоздо 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 126 хурьган абтаһан байна. Тиихэдэ «Үнэн» колхозой хонишон Г. Б. Цыдыпов хонин бүриһөө 7 килограмм нооһо хайшалжа абаа.

Аймаг соогоо хони түргөөр үсхэбэрилхэ гэжэ хараалхадаа, түрүү хонишодойнгоо ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлые хэрэглэжэ, байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн социалистическэ уялга абанхайбди.

Үнгэрһэн 1958 онтой сасуулхада, 1959 ондо аймагай колхозууд мяха үйлэдбэрилгые 1,5 дахин, совхоз—1,6 дахин ехэ болгохо. Энэ зорилго бэелүүлхын тула бидэ мүнөө совхоз, колхозуудта һубай малай гүүртэнүүдые эмхидхэжэ байнабди.

Энэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө колхозуудта 1600 литр, совхоздо—2000 литр һү һаажа, гүрэндөө тушааха зорилго урдаа табинабди.

Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Квасниковай үгэһөө

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1953 оной сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зам заажа үгөө гэжэ хүн бүхэн мүнөө һайнаар мэдэжэ байдаг.

Энээниие манай колхозой ажахын хүгжэлтэ баримталжа үгэнэ. Жэшээлхэдэ, 1953 ондо колхознай 100 эхэ хонин бүриһөө оройдоол 50 хурьга абадаг байгаа һэн. Теэд 1958 ондо дунда зэргээр 100-һаа олон хурьга абаабди. Мүн колхозой олзо доход 785 мянган түхэриғһөө 2,5 миллион түхэригтэ хүрөө. Тиихэдэ үнгэрһэн жэл һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1800 литр һүн һаагдаа.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые манай колхознигууд хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, доторой арга боломжонуудаа элирхэйлжэ, байгша ондо ямар амжалта туйлаха байһанаа хараална. Колхозойнгоо ажахые долоон жэлэй туршада хүгжөөхэ түсэб табяабди.

Ниитынгээ малай тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэдээ элбэг үбһэ тэжээл бэлдэхэ шухала байна. 1959 онһоо эхилжэ шэмэтэ тэжээл—кукуруза тарилгада онсо анхарал хандуулхабди. Минии һанахада, һайн үрэһэ бэлдэжэ, харюусалгатайгаар хандажа ажаллаа һаа, кукуруза ямаршье газарта ургаха байна. Бидэ мүнөө кукуруза ургуулха механизированнэ 3 звено байгуулжа, тэдээндээ газар, ажаллаха зэр зэмсэг, машинануудые даалгажа үгөөбди. Даалгагдаһан энэ газар дээрээ колхознигууд агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлнэ, тэрэ тоодо наг шэбхэ ехээр зөөнэ. Манай колхоз 50 гектар овощь, 150 гектар хартаабха тариха юм. Теэд эдэ участогууд дээрэ үтэгжүүлгэ хэхэдэмнай, мүн бусад хүдэлмэри ябуулхадамнай РТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ерэжэ туһаламжа үзүүлнэгүй.

Ажал хүдэлмэриингөө дутуу дундануудые ойрын сагта зайсуулха хэрэгтэмнай аймагай хүтэлбэрилхы органууд туһалалсаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ талаар түрэл партиингаа табиһан зорилгонуудые манай колхознигууд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ КПСС-эй обкомой пленумые найдуулнаб.

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулха звеное даагша нүхэр Дампиловай үгэһөө

Бидэ колхознигууд КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй декабриин Пленумэй тогтоолые ханын баяраар угтажа, тэрэниие хүдөө ажахын продукци бүри ехээр үйлэдбэрилхэ дайшалхы түсэб болгон эсэшэ, сусашагүйгөөр ажаллабди.

Би колхоздоо кукуруза ургуулха звено даагшаар хүдэлхэдөө, энэ ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө, харюусалгатайгаар хандахые оролдоноб. Манай звено 1958 ондо табан хүнһөө бүридхэгдөө һэн. Тэрэ үедэ звено даагшаар И. Н. Дампилов, тэрэнэй туһалагшаар Апполонов хүдэлмэрилжэ, би товодоор ажалладаг байгааб. Уданшьегүй бидэ кукуруза тариха тааруу зохид 52 гектар газар даажа абаа һэмди. Тиигээд энэ гектар бүридэ 10 тоннoһоо дээшэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаабди. Мүн газараа уһалхын тула канавануудые малтаһан байгаабди. Һайнаар уһалаагүй һаа кукурузын элбэг ургаса абтахагүй гэжэ би өөрөө хүсэ ойлгоод, энээндээ бүришье намжатайгаар хандаһан байгааб. Тиигээд энэ 52 гектар газараа тусгаараа уһалаа һэм. Уһан тусхаар зурууднууд соогуур урадхуулагдадаг байгаа. Иигэжэ кукуруза ургуулха газараа жэгдээр уһалжа шадаа һэмди.

Энээнэй һүүлээр 10 хоногой үнгэрһэн хойно энэ газар гусеничнэ тракторaар хахалагдаа һэн. Энээнэй һүүлээр манай үшөө «Беларусь» трактор һалалсаһан байгаа.

Тиигээд зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэ, ургасые хуряажа абахада зохид байхын тула газараа тэгшэ жэгдэлжэ тариһан байгаабди. Үрэһээ юрын аргаар, 5 сантиметр гүнзэгыдэ һуулгаа һэмди. Уданшьегүй энэмнай ургажа захалаа һэн. Кукурузынгаа ургажа захатай сасуу зурууд хоорондын түрүүшын элдүүрилгэ хээд, набшын гаргалээд үндэр болохолоор дахин элдүүри хээ һэмди.

Манай хэжэ байһан ажал хүдэлмэритэй КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Федоров ерэжэ танилсахадаа, 20 метр ута, 2,5 метр үргэн, 2 метр гүнзэгы траншей малтажа, тэрээн соогоо наг шэбхын шүүһэ суглуулха гэжэ дурадхаа һэн. Кукурузынгаа ургажа байһан газарые культиватораар зөөлэрүүлээд, энэ шүүһэ багаханаар, тусхай канаваар тараабабди. Тииһэмнай кукурузын эшэнүүд булта газар дээрэ жэгдэхэнээр ойрын сагта ургажа захалһан байна.

Энээнэй һүүлдэ бидэ хоёрдохёо баһа нимэ наг шэбхын шүүһэ түрүүшын хидээл адляар хэрэглээ һэмди.

Кукуруза ургуулха тушаа манай хэһэн ажал хүдэлмэри һайн үрэ дүн харуулаа. Жэшээнь, энэ 52 гектар газарай гектар бүриһөө 300-һаа дээшэ центнер ногоон набша намаа хуряажа абаабди.

Үнгэрһэн 1958 ондо ажаллаһан онол аргаяа хараада абажа, байгша 1959 ондо 75 гектар газарта кукуруза ургуулха зорилготойгоор мүнөө гектар бүридэ 30-һаа дээшэ тонно наг шэбхэ тараажа байнабди. Мүн кукурузын һая ургажа захалхалаар гектар бүхэндэ наг шэбхын 5—5 тонно шүүһэ гаргахаар хараалнабди. Хэрбээ бороогүй, хуурайшаг зун болоо һаань, энэ газараа гурба дахин уһалхабди.

Кукурузын үндэр баян ургаса абахын түлөө һайса ажаллахал хэрэгтэй гэжэ манай звеногойхид ойлгоно. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар түрэл партиингаа ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, байгша ондо ниитынгээ малһаа һү, тоһо, нооһо ехээр абахын түлөө оролдожо ажаллаха гээшэ манай звеногойхидой нангин уялга мүн. Энээн тушаа дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ манай звеногойхид мүнөө эдэбхитэйгээр хабаадана.

Би колхозойнгоо малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахаб гэжэ КПСС-эй обкомой пленум дээрэ мэдүүлнэб. Тиихэдэ мүнөө агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ байһан 75 гектар газарайнгаа гектар бүриһөө 500-һаа дээшэ центнер кукурузын ногоон набша хуряажа абахабди гэһэн социалистическэ уялгаяа заатагүй дүүргэхэбди.

Хэрбээ һайнаар ажаллаа һаа манай республика соо кукурузын үндэр ургаса абтаха гэжэ би КПСС-эй обкомой пленумдэ хабаадагшадта сэхэ хэлэхэ байнаб.

Иволгын аймагай „Коммунизм“ колхозой овощь ургуулагша нүхэр Пурбуевагай үгэһөө

Манай колхоз 40 гектар дээрэ овощь таридаг. Тэндэ 4 звено хүдэлдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 140 центнер ургаса абтаа. Манай звено даажа абаһан газарайнгаа га бүриһөө 200 центнер овощь ургуулһан байна. Колхознай огородһоо жэлһээ жэлдэ ехэ олзо доход абана. 1958 ондо 600 мянган түхэригэй олзо оруулаа.

Овощь ургуулха гээшэ тиимэ бага хэрэг бэшэ гэжэ мэдээжэ. Теэд шүүшэ хүлһөө гаргажа ургуулһан ургасаяа намартаа худалдаха гээшэнь бэрхэшээлтэй. Огородшондо автомашина үгтэдэггүй. Нёдондо капустын баян ургаса абажа, тэрэнээ тушааха, худалдаха болоходоо ... зобоо һэмди. Тэрэ капустаяа огородой эмхи зургаануудаар шэрэжэ худалдаха баатай болоһон байнабди.

Гадна би КПСС-эй обкомой гэшүүн аад, ород хэлэ мэдэдэггүйб. Теэд пленум дээрэ элидхэл болон үгэ хэлэлгэн ород хэлэн дээрэ боложо, би удхыень ойлгонгүй гаранаб. Суглаанһаа гэртээ ерэхэдэм нүхэдүүдни «суглаанай һониниие дуулгыш» гэжэ хандадаг. Тиихэдэнь би юушье хэлэхэ аргагүйдэдэгби. Тиимэһээ саашадаа суглаанай элидхэл болон үгэ хэлэлгые тобшохоноор бурят хэлэн дээрэ оршуулжа байхые гуйнаб.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ улам эршэмтэйгээр ажаллажа, байгша ондо бүри ехэ овощь ургуулха зорилготойбди, ургуулхашье байхабди.

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кавелинэй үгэһөө

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада манай колхозой адуу мал 20,5 мянган толгойдо хүрөө. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 128 хонин хүртэжэ, нооһо абалга гурба дахин дээшэлээ. Энэ үедэ һү һаалга 4,2 дахин ехэ боложо, үнеэн бүриһөө 321 литр һү һаажа байһанаа, 1958 ондо 1621 литр һү һаагаабди.

Мүн энэ үедэ мяха абалга 2,7 дахин дээшэлээ. Эдэ бүгэдын ашаар колхозой мүнгэн олзо доход 4,4 дахин ехэ боложо, үнгэрһэн жэлдэ 4 миллион түхэригтэ хүрөө.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэриие зүбшэн хэлсээд, доторойнгоо арга боломжонуудые элирүүлжэ, манай колхоз 1965 ондо 3,8 дахин ехэ мяха абаха, 2,5 дахин ехэ һү һааха, 2,2 дахин ехэ нооһо хайшалха зорилго урдаа табяа. Энэ зорилгоёо дүүргэхын тула 1959 онһоо, долоон жэлэй түрүүшын жэлһээ эршэмтэйгээр хүдэлхэ байнабди. Тиимэһээ байгша ондо мяха абалгаяа 1,4 дахин, һү һаалгые 40 процентээр ехэдхэжэ, үнеэн бүриһөө 2 мянган литр һү һааха гэһэн уялга абаабди. Мүн тэрэшэлэн нооһо абалга байгша ондо эрид дээшэлжэ, хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһо хайшалха зорилготойбди.

Эдэ бүхы зорилгонуудаа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Илангаяа ниитын адуу малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ шухала. Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө 5,6 центнер үбһэн абтаһан байбал, байгша ондо адагынь 10—15 центнер үбһэ гектар бүриһөө абаха болонобди. Мүн кукурузын ургасые эрид дээшэлүүлжэ, малаа шэмэтэ тэжээлээр хангаха зорилго табигдана. Кукуруза ургуулха талаар манай колхозой гэшүүд зарим тэды дүй дүршэлтэй болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ кукурузын зарим газарһаа гектарай 200 центнер ногоон эшэ намаа хуряагдажа абтаа һэн. Энэ жэл 550 гектар кукуруза тариха гэжэ шиидээбди. Тэрээнэй хойноһоо механизированнэ гурбан звено харууһалга хэхэ юм. Тиигэжэ гектарай 250—300 центнер ногоон эшэ намаа абаха уялгатайбди.

Колхозой ажахые хүгжөөхэ талаар эндэхи хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табигдана гээшэ. Тиин колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй эрилтэнүүдые хангаха талаар республикын хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд оролдолго гаргаха ёһотой. Манай колхоз үнгэрһэн намар трактор, машина заһабарилха мастерской бариа һэн. Теэд тэндээ дулаа оруулха шэрэм хоолой абаха гэхэдэ хаанаһаашье олдоогүй. Сабшалан дээрэ ургаһан бургааһа, шугые сэбэрлэхэ гэхэдэ корчеватель, трос гэхэ мэтэ зүйлнүүд олдодоггүй. Мүн колхозуудые жэжэ божо зүйлнүүдээр, шэрэм, үүдэ үрхэдэ хэрэгтэй зүйлнүүдээр тон мууса хангана. Энээн тушаа республикын худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд анхаралаа табиха ёһотой.

Манай колхозой гэшүүд долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалһан түсэб, уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ найдуулнаб.

КПСС-эй Кударын айкомой секретарь нүхэр Федоровой үгэһөө

КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, бидэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхые хүсэжэ, өөһэдынгөө арга боломжые дахин хаража үзэһэн байнабди.

Зүгөөр манай аймагай колхозуудай ажахы хүгжөөгүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. 1953 онтой сасуулхада 1958 ондо һү һаалга 3 дахин ехэ боложо, нэгэ үнеэн бүриһөө һү һаалга 1000 литрээр дээшэлээ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада мяха абалга 2,5 дахин ехэ болоо.

Аймагай колхознигууд партиин XXI съездые угтуулан абаһан социалистическэ уялгануудаа дүүргэжэ, гүрэндөө 1,5 миллион литр һү, 2,5 мянган центнер мяха түсэбһөө үлүүлэн тушаагдаа.

Гэбэшье малай ашаг шэмые түргэнөөр дээшэлүүлхэ хэрэг үбһэ тэжээлэй дутадаг дээрэһээ ехээр хойшо татагдана. Аймагай колхозууд кукуруза һайнаар ургуулжа шаданагүй. Зүгөөр кукуруза һайнаар ургуулха арга боломжо манайда бии. Жэшээлхэдэ, кукуруза таридаг нүхэр Дампиловай звено үнгэрһэн жэлдэ ган гасуур байгаашье һаань, 52 га талмайн гектар бүриин 300 центнер кукурузын эшэ набша абаһан байна.

Бидэнэр мүнөө жэл кукуруза һайнаар ургуулха гэжэ шиидээд, кукуруза ургуулха 20 звено байгуулаабди, кукурузын поли дээрэ шэбхэ зөөнэбди, звеногой гэшүүдые һурганабди.

Манай колхозууд үнгэрһэн жэлдэшье мяха ехээр абаха хэмжээ абаһан байгаа. Аймагаймнай колхозууд 800 жэжэ үхэр мал худалдажа абаа юм. Мүн нугаһа шубуу тэжээжэ захалаад байна.

Теэд 1959 ондо аймагай колхозууд мяха абалгые 1,7 дахин ехэ болгохо, нёдондо жэлэйхиһээ 10 мянган центнер ехэ мяха гүрэндөө худалдахаар хараална. Зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, «Путь к коммунизму», «40 лет Октября» мяха абалгые хоёр дахин ехэ болгохо гэһэн уялга абаа.

Энэ зорилго дүүргэхэ арга боломжонууд манда бии. Нэн түрүүн малай үхэл, хоролтые тон бага болгожо, малай түл олоор абаха болонобди. Манай колхозууд мал худалдажа абаха хүдэлмэри ябуулжа эхилээ.

1959 ондо аймаг соогоо 50 мянгаһаа үсөөн бэшэ нугаһа шубуу тэжээжэ, шубуунай мянган центнер мяха гүрэндэ худалдаха зорилго табинабди.

Закаменай аймагай „Коммунизм“ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Санжитовай үгэһөө

КПСС-эй ЦК-гэй түүхэтэ сентябриин Пленумэй урда тээ манай колхоз тон ехэ гээгдэлтэй ажахы байгаа. Колхознигуудай ажалта үдэртөө оройдоо 1,5—2 түхэриг мүнгэ абадаг һэн. Колхозой ниитын мал ажалһаа ашаг шэмэ багаар абтадаг байгаа. Харин хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ талаар парти, правительствын абаһан хэмжээ-ябуулгануудай ашаар һүүлэй табан жэлэй туршада артелиин ажахы эрид түргэнөөр хүгжөө. Һү һаалга энэ үедэ хоёр дахин ехэ боложо, гүрэндөө 1,5 дахин ехэ мяха үгэдэг болообди. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхознай 2 миллион түхэриг олзо доход оруулаа. Тиигэжэ колхознигуудай ажалта үдэр бүридэ 9 түхэриг мүнгэ хубааха арга олдоо. Мүнөө үедэ колхозой правлени гэшүүдэйнгээ хэһэн ажалай түлөөһые мүнгөөр үгэдэг болохо тушаа бэлэдхэл хэнэ.

Ниитын малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд үшөөл ехэ. Санагын гол урда сагһаа хойшо мяха, һү элбэгтэй нютаг гэжэ суурхадаг байгаа. Үнэхөөрөөшье манай нютагта сабшалангай, бэлшээриин газар һайн. Тиимэһээ ерэхэ долоон жэлдэ мал ажалаа эрид хүгжөөжэ, гурба дахин ехэ мяха, 1,5 дахин ехэ һү абаха гэжэ шиидээд байнабди. Долоон жэлэй эсэстэ 4,5 мянган центнер мяхан абтахаар хараалагдана.

Ямар аргаар энэ түсэбые дүүргэхэбибди? Нэгэдэхеэр, адуу малай үхэл гарзые усадхажа, эхэ малай һубайрдагые болюулха зорилго табигдана. Тэрэнэй ашаар 1965 ондо эбэртэ бодо малайнгаа тоо толгойе 6 мянгада хүргэжэ, тэрэ тоодо 2 мянган үнеэтэй боложо шадахабди. Хоёрдохёор, адуу малай үүлтэрые эрид һайжаруулха тушаа ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Илангаяа бодо малай үүлтэрые һайжаруулхын тула аймагай центр Цакир тосхондо искусственна үрэжүүлгын гүрэнэй пункт эмхидхэжэ, тэндэ эрхим һайн үүлтэрэй бухануудые асарха шухала болоно. Энэ талаар республикын Хүдөө ажахын министерство ойрын үедэ хэмжээ абаха бэзэ гэжэ һанагдана. Тиихэ зуураа колхозой правлени фермэдээ хайнагуудые олоор үсхэбэрилхэ зорилго табина.

Гурбадахяар, эдэ жэлнүүдтэ малай тэжээл элбэг хүрэхөөр бэлэдхэхэ зорилготойбди. Нэн түрүүн сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ ургасые саашадань дээшэлүүлхэ, сабшалангаа али болохоор үргэдхэхэ тушаа хэмжээ абажа байнабди. Мүнөө үедэ колхоздомнай 4,5 мянган гектар сабшалан бии. Тэрэнэй ехэнхи талмайһаа гектарай 12—13 центнер үбһэн абтана. Тиигэбэшье энэмнай ниитын адуу малые хүсэдөөр хангажа шадахагүй. Ушар иимэһээ 1959 ондо сабшалангайнгаа газарые 500 гектараар үргэдхэхэ, 800 гектар дээрэ бургааһа, шугы сэбэрлэхэ түсэб табигданхай. Тиин энэ түсэбөө дүүргэхэ гэхэдэмнай машина, техникэ дуталдана. МТС-эй хубилгагдахада манай колхоздо оройдоо 3 трактор үгтөө. Шугы бургааһа сэбэрлэжэ, шэнэ газарые ашаглалгада оруулхын тула манда арбаад трактор, машинанууд хэрэгтэй байна. «Таряа таридаггүй колхоздо трактор хэрэггүй юм» гэһэн һанал бодолые би буруушааха байнаб. Энэ талаар партиин областной комитет, республикын Министрнүүдэй Совет зохихо хэмжээ абажа, манда бодото туһаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найданаб.

Гадна холын колхозые электрын хүсөөр хангаха тушаа партиин обком, Министрнүүдэй Совет анхарал табижа, манай колхозые Баянголой ТЭЦ-һээ электрын хүсэ абаха гэжэ хараалаа һэн. Энэ хэрэгтэ манай колхоз 10 мянга гаран түхэриг гаргашалаад байна. Тиигэбэшье колхоздо электрын хүсэ үгэхэ асуудал эсэслэн шиидхэгдээгүй, гэдэргэ татагдажа байһаар. Партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет энэ шиидхэбэреэ дүүргүүлхын тула зохихо хэмжээ абаха бэзэ.

КПСС-эй БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ VII ПЛЕНУМ

Партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Хахаловай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

Партиин обкомой пленум дээрэ КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Ножкин** үгэ хэлээ.

— 1953 онhоо хойшо 1000 гаран инженернүүд, технигүүд, агрономууд, зоотехнигүүд болон бусад мэргэжэлтэд хүдөө ажахыда ажаллахаар эльгээгдээ,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Залууг болон шэнэ газар хахалалгын үедэ 3000 хүдэлмэришэд, алба хаагшад колхозуудта, совхозуудта, МТС-үүдтэ өөһэдынгөө һайн дураар хододоо хүдэлхөөр ошоо һэн.

Городой предприятинуудай республикын колхозуудта үнеэдэй 12 типовой байра, 92 мянган тонно силосэй барилга, 5 тепличнэ комбинат гэхэ мэтын олон барилгануудые барижа үгөө. Гадна 600 станок, 40 мянган номтой 213 библиотекэ хүдөөгэй ажалшадта эльгээгдэһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ городой арад зон сагаан эдеэгээр нилээд һайнаар хангагдадаг болобошье, овощь, хартаабхаар хүсэд хангагданагүй.

КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленумэй, мүн хойшонхи Пленумүүдэй тогтоолнуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, манай аймагай ажалшад хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа гэжэ КПСС-эй Хэжэнгын айкомой секретарь нүхэр **Автушенко** хэлэбэ.

— Аймагай колхозууд үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада 16 мянган гектар шэнэ, залууг газар ашаглажа, һү һаалгаяа 84 процентээр, нооһо хайшалалгаяа 85 процентээр, мяха абалгаяа 7 процентээр ехэ болгобо,—гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлнэ.

Ниитынгээ малай ашаг шэмые хэдэн дахин дээшэлүүлхын тула тон түрүүн үбһэ тэжээл ехээр бэлдэдэг болохо хэрэгтэй. Тиимэһээ бидэ 1959 ондо 3500 гектар шэнэ, залууг газар хахалжа, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмайе 13000 гектарта хүргэхэбди. Энэ жэлдэ газар уһалха шэнэ канава малтажа, 3200 гектар сабшалан уһалха аргатай болохомнай.

1959 ондо үнгэрһэн жэлэйхиһээ мяха 30 процент, һү 28 процент, нооһо—24 процент ехээр гүрэндөө худалдахабди. Эдэ зорилгонуудаа дүүргэхэдэмнай манда республикын организацинуудай зүгһөө ехэ туһаламжа хэрэгтэй болохо байна. Жэшээлхэдэ, һөөг бургааһатай газар сэбэрлэхэ, шииг намагтай газар хатааха 5 плуг, 10 насосно станци, нэгэ экскаватор эрхэ бэшэ хэрэгтэй болохонь. Гадна холын бэлшээри дээрэ 10 гүнзэгы худаг малтуулхадамнай ехэ туһа хүргэгдэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Малшадай хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые хүнгэлжэ, оньһожоруулха шухала болоо.

Манай республикын эрдэмтэд хүдөө ажалтай һула барисаатай байдаг, багаар туһалдаг байна гэжэ нүхэр Автушенко хэлэбэ.

Бичурын совхозой директор нүхэр **Юмсунов** богонихон сагай болзорто совхозойнгоо ажахые хүгжөөлгэдэ туйлаһан дүнгүүд, мүн малайнгаа ашаг шэмые түргөөр дээшэлүүлхэ арга боломжонууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Саашадаа хүдөө ажахын продукци бүри ехээр үйлэдбэрилхэ тушаа республикын колхоз, совхозуудта ямар ажал хүдэлмэриин хэгдэхэ байһан тухай КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр **Худяков** тогтожо хэлээ.

— Партиин ЦК-гэй 1953 оной сентябриин Пленумһээ хойшо манай республикын колхозуудай ехэхэн амжалта туйлаһаниинь элитээр харагдана. Хэнэйшье мэдэһээр, энэ саг болзор соо ниитын малһаа һү һаалгa ехэ болоо. Теэд үнгэрһэн сагай дүнгые һайнаар шалган хаража, тусхай тобшолол хэжэ, саашадаа хүдэлхэ шухала гээшэ. Нэн түрүүн племенной хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэй. Жэшээнь, мүнөө колхозуудта байдаг һайжаруулагдаһан үүлтэрэй малнуудта оробол племенной һайн малнуудһаа ехэ үлүү продукци абтана. Һайн үүлтэрэй хонидһоо ехэ, һайн шанартай нооһоной хайшалагдадагые үнгэрһэн жэлнүүдэй дүн бодотоор харуулна. Малай үүлтэр һайжаруулхын тула искусственна үрэжүүлгые үшөө үргэнөөр эмхидхэхэ шухала. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжо республикадамнай гүйсэд бии. Колхозуудаар искусственна үрэжүүлгын тусгаар пунктнууд болон республика соомнай гүрэнэй табан иимэ станци хүдэлмэрилнэ. Тэндэ эгээл һайн үүлтэрэй буха, хусанууд бии. Теэд энэ хүдэлмэридэ республикын зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа Заиграйн, Тарбагатайн аймагуудта хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандана.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэдээ малай үүлтэр һайжаруулгада гол анхарал табигдаха ёһотой.

Малай һубайрха болон үхэл гарзада орохо ушартай эрид тэмсэхэ тушаа Бурядай зооветеринарна институдай багша нүхэр **Мункоев** тогтожо хэлээ.

—Хэрбээ эдэ дутагдалнуудые үгы болгоо һаамнай малһаа һү, тоһо, мяха абалга эрид дээшэлхэ гээшэ. Тиихэдэ тугалые зүбөөр түлжүүлхэ хэрэгтэ горьтой анхарал табиха шухала байна. Жэшээнь, намар, үбэлэй сагта абтаһан тугалнууд хабарай сагта гараһан тугалнуудһаа бэеэр томо, тэдэнһээ 1,5—2 дахин ехэ татадаг. Энэ хэмжээ-ябуулгые үргэнөөр хэрэглээ һаа республикын колхозууд мяха абаха түсэбөө дүүргэжэ шадаха байна.

Малшадай дунда партийно-политическэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша нүхэр **Маслов** тогтожо хэлээ.—Мүнөө республикымнай хүдөө нютагуудаар 150-һаа дээшэ культбазанууд, хэдэн олон улаан булангууд хүдэлмэрилнэ. Мүн партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь малшадай ажабайдалые һайтар мэдэдэг, ямар нэгэн дутуу дунданануудаа усадхаха хэрэгтэнь тэдэндэ саг болзортонь туһалалсадаг болоо.

Гэбэшье ойлгууламжын хүдэлмэри үшөөл һула, ажахын шухала шухала зорилгонуудтай нягта холбоо барисаатайгаар ябуулагданагүй. Энээнһээ хойшо эдэ дутуу дунданануудые саг болзортонь усадхаха шухала байна.

КПСС-эй ЦК-гэй 1953 оной сентябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ республикын комсомолшууд, залуушуул хубитаяа оруулаа гэжэ ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **Заиграев** үгэеэ эхилбэ. Колхозой комсомолшуудай тоо энэ үедэ 4500 байһанаа 8000 болоо. Тэдэнэй олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Хэрбээ 1953 ондо мал ажал дээрэ 2,5 мянган комсомолшууд, залуушуул хүдэлжэ байбал, мүнөө үедэ 8 мянган комсомол, залуушуул хүдэлнэ. Республика дотор түрүү һуури эзэлхэ социалистическэ мүрысөөндэ 400 комсомол-залуушуулай коллективүүд хабаадана. Тэдэнэй дундаһаа Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һүнэйтоварна фермэ (ахалагша һаалишан, комсомолой эхин организациин секретарь нүхэр Власова) һү һаалгаар түрүүлжэ гараа. Мүнөө тэдэнэр коммунистическэ ажалай фермын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Мүн Бичурын аймагай «Победа» колхозой комсомолой организаци энэ үедэ 6 дахин олон гэшүүдтэй боложо, партийна эхин организацида горьтой туһаламжа хүргэнэ. Энэ колхозой хонидой, гахайн, үнеэдэй фермэнүүдтэ гол түлэб комсомолшууд, залуушуул хүдэлнэ. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ яһала һайн амжалтануудые туйлаа.

Тиигэбэшье эмхидхэлэй талаар үшөөл һула, биратай хүдэлмэри хэдэггүй комсомолой эхин организацинууд бии. Энэ талаар ВЛКСМ-эй айкомууд болон областной комитет зэмэтэй. Зарим ушарта комсомолшуудай эдэбхи үүсхэлые колхозой хүтэлбэрилэгшэд дэмжэдэггүй. Иимэ ушар Баргажанай аймагай «Гигант» колхоздо үзэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ комсомол-залуушуул малай үбэлжэлгын шиидхэхы газарнуудаар эльгээгдэжэ, гол горхонуудай дээрэ хаалта боолто бариха хүдэлмэридэ олоороо эльгээгдэжэ, эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байнхай. Мүн кукурузын баян ургаса абахын тула залуушуулай 190 комплексно агрегадууд эмхидхэгдээ. Гадна байгша ондо нэгэ миллион шубуунай дальбараа дэгжээхэ даалгабаряа дүүргэхэ тушаа һургуулиин һурагшад, залуушуул эршэмтэйгээр оролдохо байһаниинь дамжаггүй.

Пленум дээрэ партиин Курумканай айкомой секретарь нүхэр **Гармаев** үгэ хэлээ. Тиихэ зуураа тэрэ аймагай ажалшадай һүүлэй жэлнүүдтэ туйлаһан элитэ амжалтануудые тэмдэглээд, ерэхэ долоон жэлдэ бэелүүлхэ түсэб тухайгаа тогтоо. Имагтал колхозуудай ниитын олзо доходой дээшэлһэнэй ашаар аймагай колхозууд эдэ жэлнүүдтэ нилээд олон барилгануудые бүтээһэн, 600 киловатт хүсэтэй колхоз хоорондын электростанци бүтээһэн, амаралтын байшан бариһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай колхозууд хонидоойнгоо тоо толгойе хоёрһоо үлүү дахин дээшэлүүлжэ, шадабашье, эбэртэ бодо малаа олошоруулангүй байжа ехэ алдуу гаргаа. Имагтал энэ шалтагаанһаа боложо мяха абалга 1953 онойхиһоо өөдөө гараагүй байшоо. Мүнөө үедэ партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэриие зүбшэн хэлсэжэ байха зуураа, энэ дутагдалаа усадхаха, ерэхэ долоон жэлдэ эбэртэ бодо малайнгаа тооё 1,5 дахин олошоруулха гэжэ шиидээбди. Тиигэбэл мяха абалгаяа 3 дахин дээшэлүүлжэ шадахабди.

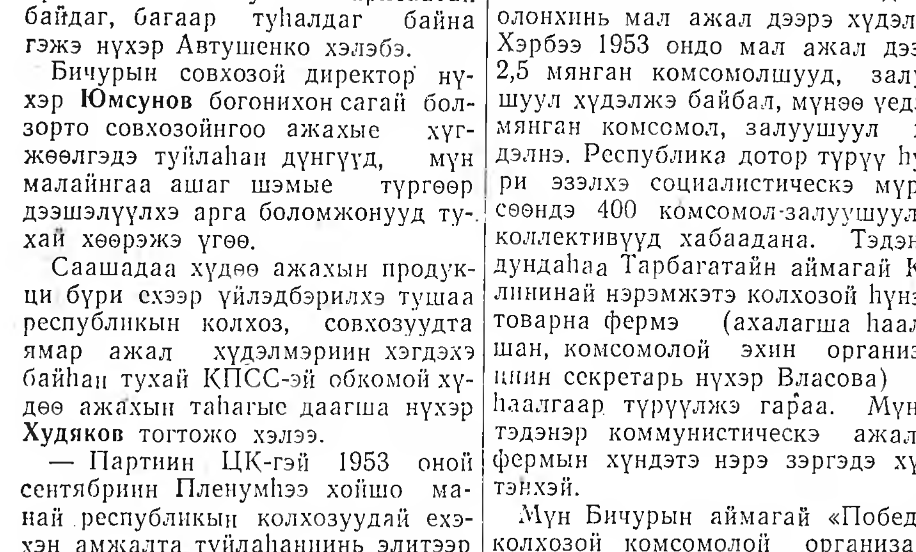
Аймагай колхозууд ерэхэ жэлдэ таряалан, сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргажа байна. Кукуруза тариха газарта 10 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Саашань нүхэр Гармаев республикын эмхи зургаануудта хэдэн эрилтэнүүдые табяа. Нэн түрүүн Хүнтэйн талада Читын трестын малтажа эхилһэн 5 худагые дүүргүүлхэ. Хоёрдохёор, байгша ондо колхозуудые электрын хүсөөр хангахын тула 19 километр газарта электролини татахада туһалха. Гурбадахяар, РТС-эй дэргэдэ сабшалан һайжаруулха техникэтэй болохо, газар уһалхада хэрэглэгдэдэг 6—7 станцинуудаар хангаха.

Үхэрэй, шубуунай мяха ехээр абадаг боложо байһан тухайгаа Байкало-Кударын аймагай «Знамя Октября» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Болдогоев** хэлээ. Байгша ондо 1200 нугаһанһаа 20—25 мянган дальбараа дэгжээжэ, жэлэй эсэс хүрэтэр 400—450 центнер шубуунай мяха гүрэндөө худалдаха байнабди. Тэрэнэй түлөө мүнөө колхоздоо тусгаар инкубаторна станци худалдажа абаад байнабди.

Саашадаа аймаг, колхоз хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые һү һаалгаар гаргахадаа гансахан үнеэн бүриһөө хэды шэнээн һү һаагааб гэжэ хараха бэшэ, харин колхоздоо хэды үнеэтэйб гэжэ хараада абаха хэрэгтэй гэжэ нүхэр Болдогоев дурадхал оруулаа.

Пленум дээрэ республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Жёлтый** үгэ хэлээ.

Тэрэнэй һүүлээр республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууудые хараалһан тогтоол пленум баталаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша Ж. Цыренжапов Кяхтын аймаг дотор эрхим малшан гэжэ суурханхай. Энэ үбгэжөөл нёдондо харуулhалжа байhан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрине 130 килограмм маар нэмээгээ. Мүнөө 192 толгой хашараг, буруунуудые тобир таргаар ондо оруулжа байнхай. Зураг дээрэ: Ж. Цыренжапов хашарагуудаа адуулжа ябана.

С. Климовэй фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

А. И. Микоянай США-да ошоод байһан тухай

ВАШИНГТОН, январиин 20. (ТАСС). А. И. Микоян үсэгэлдэр үглөөгүүр гүрэнэй департаментда ошожо, экономическа асуудалнуудай талаар США-гэй гүрэнэй секретариин орлогшо Д. Диллонтэй хөөрэлдөө.

Удаань США-гэй хэблэлэй национальна клубай хэһэн сайлалга дээрэ А. И. Микоян үгэ хэлээ.

ВАШИНГТОН, январиин 20. (ТАСС). Үсэгэлдэр үдын хойно А. И. Микоян США-гэй худалдаа наймаанай министр Страустай хөөрэлдөө.

Удаань, СССР-һээ Вашингтондо байдаг посольстводо А. И. Микоянай хүндэлэлдэ зорюулагдан ехэ уулзалга болоһон байна. Олон тоото айлшад, тэрэ тоодо США-гэй конгрессэй гэшүүд, гүрэнэй департаментын, правительственна бусад эмхи зургаануудай дээдэ зэргэтэ түлөөлэгшэд, США-гэй ниислэлэй эзэд баяшуулай, соёл культурын, олониитын элитэ түлөөлэгшэд, элшэн сайдуд, Вашингтондохи дипломатическа корпусой бусад түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн Америкын болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүд уулзалга дээрэ байлсаа. Уулзалга хани халуунаар үнгэрөө.

Һүүлээрнь Вашингтондохи советскэ посольствын, советскэ бусад эмхи зургаануудай коллективүүдтэй А. И. Микоян уулзаа. Энэ уулзалгань хани һайнаар үнгэрһэн байна.

Тиигээд А. И. Микоян Нью-Йорк орохоёо поездоо һуужа гараа. Тэндэһээ А. И. Микоян түрэл ороноо бусаха юм.

Нүхэр А. И. Микоян США-һаа мордобо

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян болон тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд Эхэ ороноо бусахаяа Скандинавска авиалиниин самолёдоор мүнөөдэр Нью-Йоркһоо мордобо.

Гурбан гүрэнэй Женевэдэхи зүблөөн

ЖЕНЕВА, январиин 19. (**ТАСС-эй корр. Б. Новиков**). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай гурбан гүрэнэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, СССР-эй түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Заседаниин һүүлээр болоһон пресс-конференци дээрэ Америкын делегациие толгойлогшо Д. Уодсворт иигэжэ мэдүүлээ. Ядерна зэбсэг туршалга болюулгые буу зэбсэг юрэнхы дээрэнь хуряаха ябадалай урагшатай байлгаһаа дулдыдуулан шиидхэхэ гэһэн өөрынгөө эрилтые США-гэй делегаци болюулаа. Гэхэтэй хамта, США-гэй түлөөлэгшэ хадаа туршалга болюулха болзор «хиналта хэхэ гуримай хэр үрэ ехэтэй байлгаһаа» дулдыдаха гэжэ ойлгожо ядахаар бэшээр хэлэһэн байна.

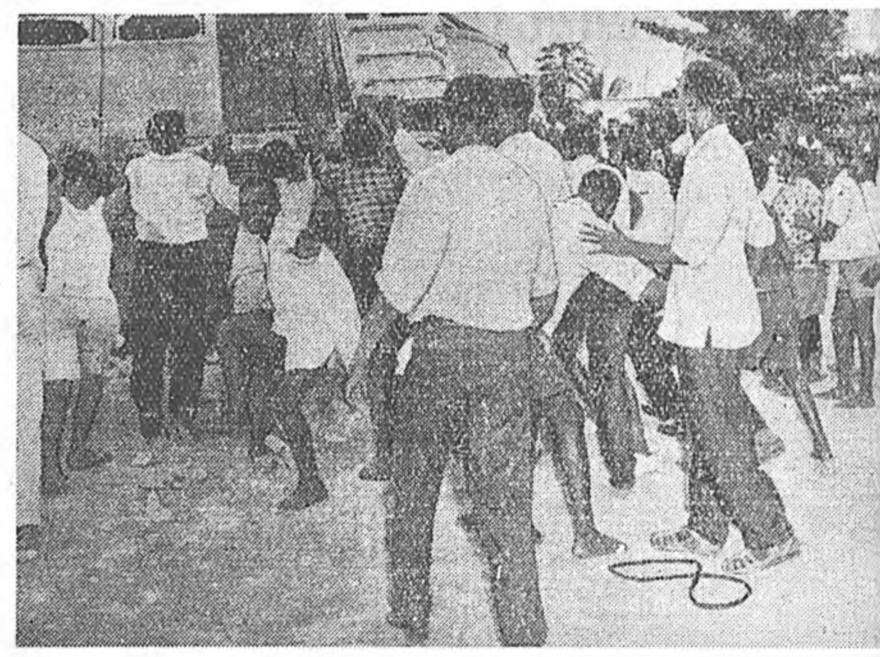
ЖЕНЕВА, январиин 20. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай гурбан гүрэнэй түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, Англиин түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа. Урда тээнь дурадхагдаһан документнүүдые, тэрэшэлэн хиналтын постнуудай хүдэлмэрилэгшэд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Вернер фон Браунай мэдүүлгэ

ПАРИЖ, январиин 20. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Майами-Бичһээ (Флорида штат) дамжуулһанай ёһоор, США-гэй сэрэгэй министерствын баллистическэ һомонуудай управлениин конструкторнуудай таһагай хүтэлбэрилэгшэ Вернер фон Браун иигэжэ мэдүүлээ: баллистическэ ракетэнүүдые байгуулха талаар Холбоото Штадууд Советскэ Союзһаа «ехээр гээгдэжэ ябана». Советскэ Союзые хүсэхын тулада США-гэй ехэ оролдолго гаргаагүй һаань «Хадуур болон балтатай тугуудтай олон тоото планетэнүүд удахагүй Газарые тойрон дабшадаг болохо» гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Сагай уларил

Республикын гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр болон үглөөдэр республика доторнай багахан үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Зүг бүхэнһөө һулахан һалхин болохо. Һүниндөө хойто аймагуудта 33—38, бусад аймагуудта 28—32 градус, үдэртөө хойто аймагуудта 21—26, бусад аймагуудта—16—21 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Бельгийскэ Конгодо (Африка) болоһон ушар тушаа. Зураг дээрэ:
польдвильда болоһон демонстрацида хабаадагшад. АФП Фотын фото

1959—1960 онуудай финансова жэлэй бюджет тухай США-гэй конгрессэ президент Эйзенхауэр бэшэг эльгээ

ВАШИНГТОН, январиин 19. (**ТАСС-эй тусхай корр. А. Кислов**). США-гэй 1959—1960 онуудай финансова жэлэй бюджедые президент Эйзенхауэр конгрессэ эльгээгээ. Финансова жэлынь 1959 оной июлиин 1-һээ эхилхэ юм. Энэ бюджедые правительство бэлэдхэһэн байгаа.

Бюджедэй орошонь 77.100 миллион доллар байхаар тодорхойлогдонхой. Бюджедэй орошынь тон ехэнхи хубинь хүн зонһоо татагдаха налогһоо орохо байна. Тиихэдэ, корпорацинуудһаа татагдаха налог бюджедэй орошынь оройдоол 28 процентнь болохо юм.

Бюджедэй гарашань 77 миллиард доллароор тодорхойлогдоо. Урда жэлнүүдэйхидэл адли США-гэй сэрэгэй гаргашануудта 45.805 миллион доллар гү, али бюджедэй бүхы гарашынь 59,5 процентнь зорюулагдаха байна.

Бюджет тухай США-гэй конгрессэ эльгээһэн тусхай бэшэг соогоо президент Эйзенхауэр иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Саашадаа США-гэй «өөрыгөө хамгаалгада зорюулагдаха гаргаша» тон ехэ зандаа үлэхэ. Президентын мэдүүлһэнэй ёһоор, Америкын армиие ракетнэ зэбсэгээр хангалгада, тэрэшэлэн бусад шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые бии болголгодо илангаяа ехэ мүнгэ зөөри зорюулагдаха болоно.

«Ядерна зэбсэг байгуулха» атомай хүсэнэй талаар комиссиин ажал-ябуулгада үзэгдөөгүй ехэ мүнгэ зөөри, тайлбарилан хэлэбэл, 2.745 миллион доллар гаргашалагдахаар США-гэй бюджедээр хараалагдаа.

Сэрэгэй сэхэ хэгдэхэ гаргашануудта үнгэрһэн дайнһаа уламжалан хэгдэдэг гаргашануудые нэмэхэ болоо һаа иимэ гаргашанууд хамта дээрээ 59 миллиард шахуу доллар гү, али США-гэй шэнэ бюджедэй бүхы гарашынь 76 процен[т] болохо юм.

Гадна ороноо хамгаалха тал[аар] элсүүлгын управлениин аж[ал-] ябуулгада США-гэй бюдже[т] «гражданска» элдэб статьянууд 87 миллион доллар гаргашалаг[да]ха байна.

«Бэе бэеынгээ аюулгүй бай[дал] хангаха» гэһэн уршагта тү[] бэелүүлгэдэ 3.498 миллион дол[лар] гаргашалагдаха юм. Тэрэнэй 2[] миллион долларынь США-гэй со[юз]нигуудта «сэрэгэй туһаламж[а] үзүүлхэ ябадалда гаргашалагд[аха] болоно.

Шэнэ бюджедэй үлдэгшэ зөөр[и] хүдөө ажахыда, худалдаа найм[аа] болон гэр байрын барилгада, [со]циальна тэдхэмжэдэ болон науч[] соёл культурын организацинууд[] байгаалиин баялигые ашаглалга[] правительственна, хуули гарг[] гын, сүүдэй элдэб органууд[] ажал-ябуулгада зорюулагдаха.

Эйзенхауэрэй правительство [] даа сэрэгэй бюджедые дээшэлү[] хэтээ хамта хүдөө ажахые хүгж[өө]хэ элдэб түсэбүүдые бэелү[] гын талаар гаргаша нёдон[] нойхидоо орходоо мүнөө жэлдэ [] миллион доллароор хороохые [] радхаһан байна. Элүүрые хамга[] гын, гэгээрэлэй, социальна тэдх[] жын министерствонүүдэй бюдж[] 52 миллион доллароор хорооо[] хоор хараалагдаа. Гэр байра [] рилгада зорюулагдаха мүнгэ [] риие горьтойгоор хороохоор, [] шадаа оройдоошье болюулх[] хараалагдаһан байха юм. Хүд[] мэригүйшүүлдэ «саг зуура» [] тэдэг туһаламжые болюулжа, [] миллион доллар «алмалта» [] гэжэ США-гэй бюджедээр хар[аа]лагдаһан байна. Тиихэдэ хуул[и] мэдээнэй ёһоор, орон дотор 4 ми[л]лион хүн ажал хүдэлмэригүй бо[ло]һон байна бшуу.

Ороной экономическа байдал тухай элидхэлые президент Эйзенхауэр конгрессэ эльгээгээ

ВАШИНГТОН, январиин 20. (**ТАСС-эй тусхай корр. А. Кислов**). Ороной экономическа байдал тухай жэл бүриин элидхэлые президент Эйзенхауэр США-гэй конгрессэ эльгээгээ.

1957—1958 онуудта США-да экономическа байдалай унаһанда мүнөө жэлэйнгээ элидхэл соо президент Эйзенхауэр гол анхаралаа хандуулһан байна. США-да 1957—1958 онуудта үйлэдбэриин хоролго, хүдэлмэригүйшүүлэй олошоролго 1953—1954 онуудайхиһаа «һураггүй ехэ байгаа» гэжэ элидхэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Президент Эйзенхауэр иимэ тоо баримтануудые дурдаа.

Промышленна шэнэ предприятинуудые барилгада, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые абалгада зорюулагдадаг мүнгэ зөөри 1953—1954 онуудта 11 процентээр хороһон байгаа һаа, 1957—1958 онуудта 22 процентээр хороһон байна.

Автомобиль бүтээлгэ 1953 ондо 11 процентээр үсөөрһэн байгаа һаа, 1957—1958 онуудта 47 процентээр хороо.

1957—1958 онуудта булад хайлуулга 40 процентээр, станогууд болон бусад түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгэ 21 процентээр хороһон байна. Тиихэдэ 1957 оной июльһээ 1958 оной апрель хүрэтэр удаан саг соо ашаглагдадаг хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 27 процентээр хороһон байна.

США-да 1957—1958 онуудта юумэ үлэмжэ ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ, кризис болоһон байгаа гэжэ ороной экономическа байдал тухай элидхэл соогоо президент Эйзенхауэр мэдэрһэн байна. «1957—1958 онуудта үйлэдбэриин хорожо эхилхын урда тээ үйлэдбэрилгын арга боломжо нилээд ехээр дээшэлһэн байбашье, юумэ хэрэглэлгэ тэрэнэй шэнээнээр дээшэлээгүй байха ю[м]» гэжэ президент саашань бэшэнэ.

Америкын промышленност[ь] правительствын зүгһөө сэрэгэй [] хил бүри ехээр хэхэ гээшэ эко[но]мическа кризистэй США-гэй пр[а]вительствын тэмсэхэ гол «ар[] мүн болоно гэжэ президент Эйз[ен]хауэр заагаа.

США мүнөө үедэ «үйлэдбэри[] шэнэ дэбжэлтэ тээшэ дабша[жа] ябана» гэжэ зааха зуураа, СШ[А-]гэй экономико «кризисэй урда т[ээ]хишье» хэмжээндэ хүрөөд[] байһаар гэжэ президент Эйз[ен]хауэр мэдэрхэ баатай болоһон б[ай]на. 1958 оной дүрбэдэхи квартал[да] бүхы дээрээ 453 миллиард дол[ла]рой продукт бүтээгдээ. Энэ ха[] «үйлэдбэриин унажа эхилхын үр[] тээ туйлагдаһан эгээн ехэ х[] жээндэ» дүтэрхы болоно. Орон [до]тор хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 1 ми[л]лион хүнөөр хороһон болобош[ье] 1958 оной декабрьда 4 милли[он] үлүүтэй хүн ажал хүдэлмэри[гүй] зандаа байгаа. Һүүлэй 6 һар[ын] турша соо хэрэглэмжын эд бар[аа]най сэнгэй хубилаагүй байһан б[а]римтые тусгаар ехэ туйлалта бо[ло]но гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, хэр[эг]лэлэй эд бараанай сэн һүүлш[ын] жэлэй турша соо 2 процентээр д[ээ]шэлээ гэжэ президент Эйзенха[уэр] мэдэрхэ баатай болоһон байха [].

США-гэй хүн зондо ашагда[] налогой хүшэр хүндэ байһые эл[ид]хэл соогоо Эйзенхауэр мэдэрэ[]

США-гэй бүхы шахуу эконо[ми]стнуудай, олонхи конгрессменүү[дэй] һанамжын ёһоор, Америкын пра[ви]тельство «хараалагдаһан хэмж[ээн] соогоо» гаргаша хээд байжа ша[да]хагүй, тиимэһээ налог бага бол[] гэжэ хүлеэхын аргагүй.

Редакторай орлог[шо] С. БАЛЬЖИНИМА[]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00944. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 476